Nr. 1. Kraków 31 stycznia 1902 r. Rok II.

# MIESIĘCZNIK
## TOWARZYSTWA SZKOŁY LUDOWEJ.

ORGAN ZARZĄDU GŁÓWNEGO.

Wychodzi ostatniego dnia każdego miesiąca.
Przedpłata wynosi 2 koron rocznie.

Adres Redakcyi i Administracyi:
**Kraków, Studencka 2. parter.**

## Kółka włościańskie T. S. L.

II.

By dowieść, jak zbawienny wpływ wywrzećby mogły Koła włościańskie T. S. L. na podniesienie i poprawę fizycznych i moralnych warunków, wśród jakich lud nasz żyje, wystarczy, jeżeli wglądniemy w tę ogromną pustkę, w tę szarą dolę codziennego życia chłopskiego. Troska o byt materyalny, o codzienny kęs chleba jest tłem tego życia, oświetlonem od czasu do czasu jakąś słabą aspiracyą polityczną, jakiemś z głębi duszy chłopskiej wyrywającem się pożądaniem czegoś lepszego nad tę dolę, dziś tak jałową, jak nią wczoraj była. Niski poziom oświaty i kultury sprzyja wyjałowieniu się pragnień i tamuje samorodne chociażby usiłowania ludu do zrzucenia fizycznej niedoli i moralnych więzów ciemnoty. Stan taki otacza życie chłopskie ciemną mgłą nieświadomości, odbiera mu a przynajmniej zacieśnia pogląd na szersze cele życia społecznego, słowem znieczula w nim wszelkie szlachetniejsze porywy i pragnienia kulturalnego i umysłowego udoskonalania się. Dlatego, że za nami wiekowe pozostało zaniedbanie oświaty ludu, dlatego lud ten w olbrzymiej swej większości jest leniwy fizycznie i umysłowo, dlatego mieszka licho, nędznie się odziewa, źle się odżywia, szuka znachorów na swe słabości, nie umie się śmiać i bawić, nie umie się częstokroć sam rządzić i sam bronić swego prawa, nie może wreszcie stać się tem, czem być winien jako społeczeństwo, jako naród.

Praca nad ekonomicznem kształceniem ludu, objawiająca się w ostatnich lat dziesiątkach w działalności Kółek rolniczych, w chęci podniesienia kultury rolnej i domowego przemysłu, popchnęły wysiłki społeczeństwa na zbyt jednostronne tory — i aczkolwiek trudno zaprzeczyć, by nic się nie czyniło nad poprawieniem stosunków oświatowych na wsi, to jednak musi każdego uderzyć, że w kraju naszym postęp kulturalny ludu naszego nie jest oparty na równem uwzględnieniu jego potrzeb ekonomicznych i duchowych. Dość porównać kwoty budżetu krajowego, by uznać fakt ten za prawdziwy.

Szkoła ludowa dziś nie daje ludowi tego zasobu wiedzy i pokarmu umysłowego, jaki mu jest niezbędny do podniesienia i spotęgowania w sobie sił moralnych do walki o swe słuszne prawa i stanowisko społeczne. Pozaszkolne kształcenie się ludu naszego jest dziś niezmiernie słabo i niesystematycznie rozwinięte. Poza czytelnią i do znużenia oczytaną biblioteczką, brak ludowi innych sposobów nabywania wiedzy. Odczyty i produkcye sceniczne są dla naszej wsi niemal niedostępne. Produkcya literacka w dziale popularnym zbyt wolno się rozwija w stosunku do wzrastającego zapotrzebowania. Brak jest wreszcie dostatecznych zasobów materyalnych, na których możnaby oprzeć silną organizacyę oświaty ludowej i brak ludzi gotowych oddać się zupełnie tej pracy bez laurów i bez interesu. W takim stanie rzeczy sprawa oświaty i odrodzenia przez nią ludu, przedstawia-

łaby się w kraju naszym niezbyt szczęśliwie. Praca nad oświatą ludu, prowadzona w ramach dzisiejszej organizacyi, przy środkach dziś używanych, przedstawiałaby nader powolny proces przeobrażania obecnego poziomu oświaty najszerszych warstw społeczeństwa. I chociażbyśmy doszli do tej szczęśliwej chwili, kiedy w kraju naszym nie znalazłaby się nawet jedna gmina bez jakiej takiej biblioteczki, to zawsze będzie to sukces bardzo problematyczny, bardzo powierzchowny i nieznaczny.

By »oświata ludowa« przestała być modnym frazesem, używanym i nadużywanym przez powołanych i niepowołanych apostołów i przyjaciół ludu, jeśli szybszym i pewniejszym postępować ma krokiem, musi się stać pewnym stałym systemem, umiejętnie dobranym programem działania i oddziaływania na ducha ludu z pomocą środków możliwie najskuteczniejszych, wnikających w głąb tego ducha i wyobraźni najszerszych warstw społecznych. Czy z otwarciem czytelni w danej gminie kończyć się ma cała akcya »oświatowa«? Czy wyuczenie analfabety czytania i pisania ma być alfą i omegą pracy pewnego grona ludzi oświecających lud? Oświata, jako potęga i moc odradzająca, jako motor udoskonalenia i podniesienia cywilizacyjnego szerokich mas, objąć musi całokształt potrzeb duchowych ludu i zaspakajać te potrzeby ustawicznie z pomocą wszelkich gałęzi wiedzy i umiejętności. Kształcić i urabiać musi nie tylko zmysł praktyczny i wymagania życia powszedniego, ale dobroczynnie wpływać winna na zmysł i smak estetyczny, budzić i uszlachetniać poczucie piękna. Istotnie olbrzymie zadanie musiałaby wziąść na siebie instytucya, któraby tak wszechstronnym wymaganiom wychowania i umoralnienia ludu odpowiedzieć chciała w zupełności.

Czy w dzisiejszych warunkach możemy myśleć o tak szeroko pojętej akcyi? Czy starczy nam sił i środków po temu? Bez złudzeń odpowiedziećby należało, że dziś jeszcze nie. Jesteśmy jednak w zupełnej możności przy dobrej woli i usilnych staraniach stworzyć podstawę dla wielkiego dzieła. Organizacya nasza objęła niemal cały kraj; łatwiej nam dziś zbadać i poznać każdy zakątek tej dzielnicy Polski, łatwiej dotrzeć tam nawet z pochodnią oświaty w ręce, gdzie jej do niedawna nikt się nie spodziewał. Organizacye Kół włościańskich ogromnie ułatwić nam mogą zadanie. Wciągnąć do czynnego udziału w T. S. L. jaknajliczniejsze szeregi najoświeceńszych włościan to pierwszy krok przygotowawczy do silnego i zupełnego zespolenia pracy naszej z pracą samego ludu. Organizacya Kół włościańskich T. S. L. stać się winna pierwszym terenem bezpośredniego zetknięcia się i porozumiewania inteligentnych sfer naszych z ludem. Na tak przygotowanym gruncie rozpocząć się da działalność właściwą: uczyć lud czytać i pisać, organizować w stosownych miejscach regularne i systematyczne odczyty i wykłady, stworzyć teatr ludowy, wędrowny, organizować koncerty ludowe i zabawy towarzyskie. Z pomocą tych i tym podobnych środków, każde Koło włościańskie T. S. L. stanie się niezbędną instytucyą dla każdej gminy, ogniskiem umysłowego życia gromady. Książka i żywe słowo, scena ludowa, muzyka, śpiew, sztuka wreszcie plastyczna, ujęte winny być w ramy szerokiej organizacyi i wciągnięte w odpowiedniej formie do służby dla wielkiej idei odrodzenia narodowych mas przez oświatę. Przygotowanie ścisłego planu, obliczenie sił naszych i środków, jakiemi dziś rozporządzać możemy nie tylko w zakresie działania T. S. L., lecz także przez zgodne działanie pokrewnych instytucyj, jak n. p. Uniwersytetu ludowego, Powszechnych wykładów uniwersyteckich, Komitetów wydawnictw ludowych, Towarzystw teatralnych i zabawowych, winno być pierwszem zadaniem najbliższej przyszłości tak, by lipcowy Kongres dla spraw polskiej oświaty ludowej zapoczątkował szerzej i głębiej pojętą akcyę w zakreślonym wyżej kierunku, opierając ją na nowych, wydatniejszych podstawach, których szczegółowszy zarys starać się będziemy w dalszym ciągu przedstawić, wzorując się na tych formach, jakie za doskonałe uznane zostały u innych narodów, a które w pewnej mierze i u nas dadzą się zastosować.

*St. Nowicki.*

# Z Zarządu głównego.

**VI posiedzenie Zarządu głównego** Towarzystwa Szkoły Ludowej odbyło się 17 stycznia b. r. pod przewodnictwem prezesa, Dra Bandrowskiego. Po przyjęciu do wiadomości protokołu z ostatniego posiedzenia, p. dyr. Sołtysik im. Komisyi katalogowej zdał sprawę z czynności tej komisyi. Komisya układa trzy katalogi; 1) katalog rozumowany, najszerszy, obejmujący wszystkie książki z wyczerpującemi o nich wiadomościami, 2) katalog książek poleconych będzie zawierał krótkie informacye o treści książki, 3) katalog będzie spisem książek zakazanych. Czynności komisyi katalogowej są bardzo obszerne i wymagają ogromnego nakładu pracy, okazuje się niezbędną osobna siła, którаby poświęciła swą pracę prowadzeniu spisu ocen, katalogów i indeksów książek, nadto organizująca się biblioteka centralna wymagać będzie stałej opieki osobnego człowieka. Celem umożliwienia dostarczania książek czytelniom ludowym bezzwłoki, należy sprowadzić na razie po 20 egzemplarzy książek, wydawnictwa księgarni Sikorskiej w Warszawie.

W sprawie ogłaszania ocen książek w »Miesięczniku«, komisya katalogowa wnosi, by ogłaszać te tylko oceny książek, które uznaje się za godne polecenia, i te tylko książki zakazane, których krytyka w organie Zarządu głównego nie wywołałaby dla Towarzystwa kolizyi i szkodliwych ataków ze strony pewnych instytucyi lub sfer.

Wnosi następnie Komisya, by celem ujednostajnienia i ułatwienia pracy wydrukować dwa potrzebne szematy i wezwać ponownie wszystkie Koła i czytelnie T. S. L., które dotąd katalogów swych Zarządowi głównemu nie nadesłały, by uczyniły to co najrychlej. Po dyskusyi nad wyżej przytoczonymi kwestyami, uchwalono odnośne wnioski określając wysokość kwoty dla siły pomocniczej komisyi katalogowo-bibliotecznej oraz na wydatki do kor. 100 miesięcznie.

Wzrastające agendy biura Zarządu głównego, wzmagające się czynności komisyi wywołują potrzebę całodziennego urzędowania. Zarząd główny przeto uchwala wydelegować osobną komisyę dla ułożenia odpowiedniej instrukcyi biurowej. Do komisyi tej wchodzą: dr Bandrowski, Homolacz, Sołtysik, dr Gertler, Parczyński, Oleś i Nitsch.

P. Trenkner zdaje sprawę szczegółową z przeprowadzonych przez siebie lustracyi Kół i czytelni w Zakopanem, N. Targu, Jordanowie i Suchej. Odnośne wnioski przekazano sekcyi czytelnianej i prezydyum.

Dr Koy przedstawia sprawę realności, należącej niegdyś do Woźniaków, która później stała się własnością ś. p. Neumana i w spadku przeszła na Tow. S. L. Cięży na niej dług 600 kor., a zamieszkują ją do dziś dnia Woźniakowie. Uchwalono zaproponować Woźniakom przejęcie tego długu i własności, w przeciwnym zaś razie dopuścić do licytacyi tej realności.

Dr Gertler, jako referent sprawy jednego z członków Koła Mor. Ostrawskiego, po dokładnem i wszechstronnem jej zbadaniu wnosi, by wniosek Koła w Mor. Ostrawie o wykluczenie tego członka z Tow. S. L. zatwierdzić z powodu, że członek ten, według własnego przyznania się, domagał się od władz rozwiązania Koła i siał niezgodę, a więc działał na szkodę Towarzystwa. Wniosek uchwalono, a tem samem pan Jędrzej Słowik, były nauczyciel przy szkole analfabetów T. S. L. w Mor. Ostrawie wykluczonym zostaje z Towarzystwa »Szkoły ludowej«.

W sprawie szkoły w Januszowej, wybudowanej staraniem Koła T. S. L. w Nowym Sączu wydelegowano osobną komisyę, złożoną z pp. Homolacza, Gertlera i Koya, która sprawę własności tej szkoły zgodnie z Zarządem Koła Nowosądeckiego ma ułożyć i zbadać pewne nieporozumienia wynikłe ze zbyt pospiesznej akcyi. W sprawie spadku po ś. p. Zubrzyckim w Nowym Sączu uchwalono spadek przyjąć, przesłać pełnomocnictwo do działania p. dr Zielińskiemu, przewodniczącemu Koła T. S. L. w N. Sączu i upoważnić p. dra Gertlera do przeprowadzenia korespondencyi z dr Gałkiewiczem. Na tem zakończono.

## OKOLNIK!

Do wszystkich Zarządów Kół miejscowych T. S. L.

Celem porządnego zorganizowania akcyi składkowej na »dar narodowy 3 maja« w roku bież. upraszamy wszystkie Zarządy Kół miejscowych, we Lwowie zaś wspólną delegacyę Kół tamtejszych, by przygotowały zawczasu jak najliczniejsze spisy osób i instytucyi tak miejscowych. jako też osób zaufanych i instytucyi w odnośnych okręgach sądowych, w miejscowościach, gdzie Kół T. S. L. dotąd niema. Spisy te zaopatrzone adresami osób i instytucyi nadesłać prosimy Zarządowi głównemu najdalej po dzień 15 marca. Na podstawie tych spisów administracya Zarządu głównego wygotuje imienne listy składkowe, które opakowane już i zaopatrzone w adresy nadeśle Kołom celem doręczenia list tych adresatom. W ten sposób pracę Kół zredukuje się do minimum, oszczędzi im się adresowania i wygotowywania list — gdyż opracowany już materyał odbiorą Koła li tylko do rozdania we właściwe ręce. Zarząd główny uprasza o jak najliczniejsze spisy, gdyż rozporządza 6000 list składkowych.

**„Przodownicę“** ludowe czasopismo dla kobiet zaprenumerował Zarząd główny dla wszystkich Kół T. S. L. Zarządy przeto Kół miejscowych nie mają obowiązku uiszczania przedpłaty za to pisemko, lecz otrzymywać ją mają bezpłatnie. Podajemy to do wiadomości tych Kół, które o tem nie wiedziały i przedpłatę do Administracyi »Przodownicy« nadsyłały.

**Przypominamy** niezbędną konieczność wczesnego nadsyłania sprawozdań kasowych i z działalności Kół ze względu na niedaleki termin Walnego zgromadzenia Delegatów w maju b. r. nie mniej wyrównania zaległych należytości za pobrane druki i księgi administracyjne.

---

# Z naszych szkół.

**Biała.** Ostateczna rekolaudacya budynku szkoły im. Tad. Kościuszki wyznaczoną została na dzień 31 stycznia b. r. poczem zamknięte zostaną w zupełności rachunki budowy tej szkoły. Według orzeczenia prof. Odrzywolskiego jest rzeczą już całkiem stwierdzoną, że suma rachunku nie ulegającego najmniejszej kwestyi wyniesie co najmniej 109.604 kor.

**Tomaszowce.** Sprawozdanie z frekwencyi dzieci w szkole im. Króla Jana Sobieskiego na obszarze dworskim »Marcela« za I półrocze szkolne 1901/2 wykazuje:

Ilość dzieci na I i II stopniu nauki:

| | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| Ilość dzieci | obowiązanych do nauki: | chłopców | 44 | dziewcząt | 47 |
| « | « | zapisanych | « | 39 | « | 41 |
| « | « | uczęszczających | « | 39 | « | 41 |
| « | « | klasyfikowanych | « | 30 | « | 38 |
| « | « | na nauce dopełniającej | « | — | « | 19 |

Ilość dzieci na III i IV stopniu nauki:

| | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| Ilość dzieci | obowiązanych do nauki: | chłopców | 40 | dziewcząt | 48 |
| « | « | zapisanych | « | 37 | « | 40 |
| « | « | uczęszczających | « | 37 | « | 40 |
| « | « | klasyfikowanych | « | 37 | « | 39 |
| « | « | na nauce dopełniającej | « | 39 | « | — |

Szkoła posiada 2 siły nauczycielskie: pp. Karolinę Łuczkiewiczównę i Joannę Baczyńską. Przy szkole istnieje wypożyczalnia książek, zasilona niedawno nowemi książkami przez Zarząd główny T. S. L. Szkołę objęło T. S. L. na własność w roku 1897, a nauczycielkom przy niej pracującym udziela Zarząd główny stałe remuneracye roczne w kwocie 200 kor. dla każdej.

# Z ruchu Kół.

**Koło w Nowym Targu.** W dniu 2 stycznia b. r. przeprowadził z ramienia Zarządu gł. lustracyę Koła p. Henryk Trenkner oraz lustracyę miejscowej wypożyczalni. Koło liczy obecnie 71 członków (w r. z. 68). Ogół członków odznacza się przeważnie apatyą wobec zadań T. S. L. Pewna część społeczeństwa zachowuje się wobec Koła nawet wrogo. Przy rozsyłaniu list zapraszających na członków Koła w r. z. kilka osób pozwoliło sobie na mniej lub więcej nietaktowne notatki na listach, podpisując się nawet pełnem nazwiskiem! Natomiast ze strony władz politycznych i Rady szkolnej nie doznaje Koło żadnych przeszkód. Rada szkolna pozwala na korzystanie z lokalu szkolnego na umieszczenie wypożyczalni. Cały ciężar trosk o rozwój Koła spada na barki kilku osób. Miejscowa wypożyczalnia książek liczy około 900 tomów, które z wyjątkiem 200 zupełnie nieodpowiednich, a stanowiących dary prywatne, są wogóle starannie i umiejętnie dobrane. W roku ubiegłym korzystało około 100 osób. Razem wydano w ciągu roku około 1500 czytelnikom 2300 tomów. Najwięcej są czytane powieści historyczne i obyczajowe, najmniej rzeczy fachowe. Istniejąca w mieście wypożyczalnia „Oświaty ludowej“ nie wpływa na zmniejszenie ilości czytelników. Zarządowi udało się uzyskać u Gminy stałe roczne wsparcie na rzecz wypożyczalni w kwocie 100 koron, od Tow. zaliczkowego 30 koron rocznie. Za inicyatywą lustratora Zarządu głównego. zamierza Koło w niedalekiej przyszłości założyć wiejskie wypożyczalnie, nie wielkie na początek: w Czarnym Dunajcu, Szaflarach i Ostrowsku.

**Koło w Podhajcach.** (Sprawozdanie z czynności za r. 1901). W roku ubiegłym głównym staraniem Koła było doprowadzenie do skutku budowy szkoły w Wolicy, gdzie znajduje się 42 dzieci w wieku szkolnym, które jednak z powodu zbyt wielkiej odległości od szkoły gmin sąsiednich, ze szkoły korzystać nie mogą. Brak odpowiednich środków materyalnych stanął jednak na przeszkodzie dokonaniu tego dzieła. Zarząd Koła utrzymywał bezpłatną wypożyczalnię książek, która mieści się w gmachu Rady powiatowej, liczy 130 tomów należących do Koła T. S. L., 210 zaś tomów do Kółka rolniczego, oddanych Kołu do użytku. Wypożyczanie odbywa się raz na tydzień, a zajmują się tem członkowie Zarządu kolejno po dwóch. Udział czytelników tak jest znaczny, że Zarząd widział się zmuszonym oddać pewną część dziełek do rąk pani dyrektorki szkoły żeńskiej, która rozdaje je raz na tydzień pomiędzy dzieci szkolne. Próby urządzania odczytów popularnych nie obudziły szerszego zainteresowania. Koło zakupiło z końcem roku szkolnego 60 książek na nagrody dla dziatwy szkolnej, nadto uchwaliło Koło kwotę 10 koron na podarek gwiazdkowy dla najpilniejszych a najuboższych uczniów. Koło zakupiło 1 udział „Domu polskiego“ w Mor. Ostrawie za 20 kor., a 10 kor. ofiarowało dla ofiar procesu gnieźnieńskiego. Koło starało się powiększać swe fundusze przez jednanie nowych członków. Posiedzeń odbył Zarząd Koła 7 — a Zarządowi głównemu przesłał 100 koron ze swych dochodów. W skład Zarządu Koła wchodzili: Przewodniczący p. Franc. Garczyński, jego zast. Emilia Chrząszczewska; skarbniczka Leopolda Jurkiewiczowa, jej zast. Zygmunt Bider; sekr. Wanda Horóbska, jej zast. Dr Lehman.

**Koło w Jordanowie.** Lustracyi Koła dokonał w dniu 3 stycznia b. r. p. Trenkner, delegat Zarządu gł. Koło zajmuje się przedewszystkiem zbieraniem funduszów, które w znacznej części przesyła Zarządowi gł., w części obraca na pomoc dla miejscowej ubogiej dziatwy szkolnej. W listopadzie z. r. urządziło Koło uroczysty wieczór Kościuszkowski połączony z odczytem, deklamacyą, śpiewem i muzyką, z wolnym wstępem dla publiczności. Na skutek interwencyi lustratora, Koło zajmie się na najbliższem Walnem zgromadzeniu sprawą założenia bezpłatnej wypożyczalni dla Jordanowa i okolicy.

**Koło w Suchej.** W dniu 4 stycznia b. r. przeprowadził lustracyę Koła delegat Zarządu głównego p. H. Trenkner. Lustracya wykazała zupełny porządek w księgach Koła. Pomimo dość przykrych stosunków miejscowych, Zarząd Koła energicznie krząta się koło zbierania funduszów na ogólne cele T. S[illegible]
Dzieje się to głównie za sprawą energicz[illegible]
szych jednostek, ogół bowiem członków [illegible]
zachowuje się wobec zadań T. S. L. a[illegible]
cznie. Członków Koło posiada 140, ac[illegible]
wiek regularnie uiszcza wkładki zaledw[illegible]
łowa. Dochody Koła pochodzą w części z [illegible]
dek członków, w części z dobrowol[illegible]
datków do puszek, umieszczonych przy [illegible]
kolejowej, do których urzędnicy i robo[illegible]
stale składkują. W roku zeszłym miało [illegible]
też dochód z urządzonych przez siebie [illegible]
sełek“. Zebrane fundusze w większej c[illegible]
przesyła Koło Zarządowi głównemu. [illegible]
Kole istnieje również mały księgozbiór [illegible]

pieczą sekretarki, książki jednak ani co do ilości, ani co do jakości nie odpowiadają wymaganiom popularnej biblioteki. Wśród wielkiej ilości dzieł bezużytecznych na terenie małomiasteczkowym, zadziwia n. p. powagą swą tytuł: „Krytyczne rozwinięcie teoryi chemicznej, oparte na podstawie ruchów wirowych niedziałek"... Zarząd Koła pomyśli w przyszłości o urządzeniu porządnej wypożyczalni książek, tem więcej, że p. burmistrz Suchej, w rozmowie z lustratorem Zarządu gł. wyraził przekonanie, że Koło liczyć może na materyalne poparcie Gminy.

**Koło w Nowym Sączu.** W poprzednim numerze Miesięcznika, opierając się na dosłownie przytoczonej relacyi Zarządu Koła tamtejszego, musieliśmy skonstatować, iż umowa Koła z Gminą w sprawie prawa własności nowobudującej się szkoły w Januszowej nie zgadza się w pewnej mierze z zasadą, iż budynek szkolny wystawiony dzięki dużym ofiarom Tow. S. L. stać się winien jego własnością. Z prawdziwem zadowoleniem możemy dziś zaznaczyć, iż relacya Koła nowosądeckiego polegała na nieporozumieniu, że sprawa własności budynku nie jest jeszcze ostatecznie załatwioną, że Koło uczyni wszystko, by odpowiednie prawo Towarzystwa do szkoły było wyraźnie zastrzeżone, w szczególności co do obowiązkowego języka wykładowego. Uwaga nasza, określająca zasadnicze stanowisko Tow. S. L. w sprawie budowy szkół nie może dziś dotykać Zarządu Koła w N. Sączu, skoro rzecz wyjaśnioną została w sposób wykluczający wątpliwość o dobrej wierze Zarządu tego Koła w poruszonej sprawie. *(Red.)*

**Koło w Żółkwi.** Zarząd Koła ukonstytuował się, wybierając przewodniczącym Dra Jana Opieńskiego, zast. przew. p. Zofię Wyrzykowską, sekr. Maryę Halkową, zast. sekr. Jana Kubisza, skarbn. Władysławę Kamberską, zast. skarb. Stanisława Radzikowskiego. Koło rozpoczyna swą działalność od otwarcia czytelni ludowej w Skwarzawie starej pod Żółkwią.

**Koło w Glinianach** przystępuje do zorganizowania czytelni ludowych w Hanaczowie, Żeniowie i Wyżnianach.

**Koło IV we Lwowie** postanowiło gromadzić fundusze na budowę szkoły ludowej w jednej z gmin, najbardziej narażonej na wynarodowienie się polskiej ludności w Galicyi wschodniej. Koło postanowiło w tym celu urządzić szereg koncertów dla dzieci lwowskich z programem zastosowanym dla młodocianego wieku. Koncerta te łączą w sobie dwa szlachetne cele, bo służyć one będą racyonalnemu krzewieniu zamiłowania do muzyki wśród naszej dziatwy, a dochód z nich przyczyni się do doprowadzenia do skutku budowy szkoły polskiej, jaka stać się ma ochronną strażnicą mowy polskiej na kresach.

**Koło akadem. we Lwowie** założyło nową czytelnię ludową w Hucisku, pod Bóbrką. Koło odbywa w dniu 31 stycznia br. walne zgromadzenie sprawozdawcze za rok 1901.

**Koło w Borysławiu** urządziło na dochód własny, w dniu 12 b. m. uroczysty wieczór ku czci Kornela Ujejskiego w sali kasyna akc. spółki „Borysław" na Wolance, ze współudziałem p. Popławskiego artysty teatru lwowskiego i pianisty pana dra M. Szenka. Na program złożyły się: Słowo wstępne, gra na fortepianie, solo tenorowe i deklamacya.

**Koło w Jaśle.** przystępuje do zorganizowania w swym okręgu 6 czytelni ludowych, dla których katalogi przygotowuje komisya katalogowa Zarządu głównego.

**Koło w Brodach**. Dnia 19 grudnia 1901 roko odbyło się I zebranie członków Koła T. S. L. w Brodach, na którem wybrano pierwszy Zarząd: Przewodniczącą p. Ludwikę Minksową; zast. przewodn. Ks. Stanisława Krausa; sekretarką Leokadyę Kobylańską; zast. sekr. Jana Nikischa; skarbniczką Stanisławę Mayerową; zast. skarb. Zofię Mayerównę; wydziałowymi: Zygmunta Cygę, Władysława Dropiowskiego, Wincentego Tyrana. Koło liczy około 100 członków. (Nowemu Kołu życzymy najpomyślniejszego rozwoju, by stało się środowiskiem umysłowego życia najszerszych warstw ludności polskiej, a kulturalnem i narodowem ogniskiem polskości na wschodnich kresach. *Red.)*.

**Koło w Sieniawie** urządziło w dniu 22 stycznia b. r. w sali szkolnej uroczysty obchód rocznicy powstania styczniowego, w którym udział wzięła liczna miejscowa publiczność.

**Koło im. Ad. Asnyka we Lwowie** urządziło w dniu 27 b. m. obchód pamiątkowy rocznicy powstania styczniowego dla ludności podmiejskiej w sali gimnastycznej szkoły św. Anny. Odczyt wygłosił prof. Golczewski, deklamacyę z Łuskiny wypowiedział prof. Kroczkowski, resztę programu wypełnił śpiew choralny „Echa", deklamacya M. St., gra na skrzypcach Z. G. i śpiew solowy p. Pańkow.

**Koło III w Krakowie** otwarło w dniu 26 bm. VII swą wypożyczalnię bezpłatną przy ulicy Miodowej l. 5 w lokalu „Bezpłatnej pomocy prawnej". W obecności licznie

zebranej publiczności, aktu otwarcia dokonał przewodniczący Koła III p. prof. dr O. Bujwid. Księgozbiór nowej wypożyczalni przedstawia się bardzo dodatnio, tak pod względem doboru dzieł, jak i ich ilości, która sięga dziś do 600 tomów. Otwarcie VII wypożyczalni bardzo dodatnio wpłynie na rozwój wypożyczalni bliżej śródmieścia położonych, które dotąd nie mogły wygodnie i w dostatecznej mierze obsłużyć zbyt licznego nawału czytelników.

**Koło w Tuchowie** (sprawozdanie z czynności za rok 1901). Koło Tuchowskie zawiązane dnia 9 czerwca 1901, założyło sobie na razie za pierwszy cel oprócz zasilania kasy Zarządu głównego, utworzenie biblioteki (wypożyczalni książek). Na ten cel otrzymaliśmy z Zarządu gł. 20 tomów — nadto od dnia 1 stycznia 1902 zaprenumerowaliśmy „Bibliotekę dzieł wyborowych“ redagowaną przez Piotra Chmielowskiego, a uchwałą z dnia 15 b. m. postanowiono wydać odezwę do inteligencyi miejscowej o obdarowanie wypożyczalni książkami. Wspomnianą też powyżej uchwałą postanowił Zarząd Koła wydać odezwę do okolicy o popieranie celów T. S. L., wnieść podanie do Towarzystwa zaliczkowego w Tuchowie o pieniężną subwencyę, zaprenumerować od 1 stycznia 1902 „Miesięcznik“ T. S. L. i zwołać Walne zgromadzenie na dzień 9 marca 1902. Zamiar Zarządu Koła o urządzenie w grudniu 1901 r. wieczorku myzykalnego na razie się nie udał z powodu braku sił odpowiednich — lecz odroczony został do przjazdu młodzieży gimnazyalnej i akademickiej podczas letnich wakacyj. Członków liczy koło 60. Przewodniczącym Koła jest ks. dr Ignacy Maciejowski, sekretarzem p. Seweryn Iwanicki.

**Koło Pań T. S. L. w Przemyślu.** (Sprawozdanie z czynności za rok 1901).

Zarząd Koła odbył 2 posiedzenia i Zwyczajne doroczne Zgromadzenie Członków.

Członków liczyło Koło 210; ubyło 25, przybyło 18.

Dnia 28-go marca przejrzał księgi Zarządu Koła p. dr Hryniewiecki, lustrator Zarządu głównego.

W roku ubiegłym najwięcej starań poświęcono wykończeniu szkoły w Rzeczpolu, która zupełnie już jest gotową i w której nauka, jak się spodziewamy, rozpocznie się z początkiem drugiego kursu szkolnego.

Dla powiększenia funduszów, uprosił Zarząd Koła p. dyrektora Czajkowskiego o przedstawienie teatralne, z którego dochód czysty wynosił 68 kor.; również Towarzystwo Miłośników sceny ze Lwowa z przedstawienia, które przyniosło czystego dochodu 86 kor. 80 hal. Niemniej postarał się Zarząd o zawiązanie Komitetu balu kawalerskiego, z którego czysty dochód wynosił 258 kor., urządził festyn z loteryą fantową, czysty dochód 860 kor.; zbierał „Dar 3-go Maja“ (259 kor. 58 hal.); uzyskał ze sprzedaży losów loteryi srebrnej 65 kor.; ze sprzedaży bonów od ks. Regulskiego z Krasiczyna 10 kor.; zebrał przez kursora centowemi składkami 40 kor.; urządził zabawę dziecinną w dzień św. Mikołaja, (107 kor. 90 hal.); część dochodu z tejże zabawy przeznaczono z góry na dzieci wrzesińskie, więc 30 kor. przesłano na tenże cel do Redakcyi „Słowa Polskiego“.

Zarząd przyjął następujące dary: od Towarzystwa Politechnicznego 25 kor., od p. Wachtla 2 kor., od p. Mieczysława Paszkudzkiego (z przeznaczeniem na puszki do bonów po sklepach) 20 kor., od p. Schimmla 2 kor., od Kasy Rzemieślników i Rolników 25 kor., od Towarzystwa Zaliczkowego Rolnego 120 kor., od p. M. Tarnawskiej 6 kor., od p. Friedberga 2 kor., od Koła polskiego wzajemnej pomocy (z przeznaczeniem na Czytelnię) 10 kor., od Bezimiennego (z przeznaczeniem na obuwie dla dzieci szkolnych w Sufczynie) 20 kor.

Zarząd sprzedał zdekompletowane czasopisma i książki z biblioteki ś. p. Stefanii Przedrzymirskiej za cenę 26 kor., które przeznaczył na zakupno i oprawę książek do czytelni.

Na objady w taniej kuchni dla ubogich uczniów wydano 23 kor., na częściową opłatę w internacie dla ucznia seminaryum nauczycielskiego w Samborze 24 kor. Panie z Zarządu obecne na przedstawieniu Jasełek w szkole w Szehynianach rozdały tamże dzieciom szkolnym podarki (obuwie, książeczki) za kwotę 20 kor., udzieliły remuneracyę za prowadzenie Czytelni w Porażu w kwocie 10 kor.; uczestniczyły w egzaminie w „Szkole sług“ w Przemyślu, rozdając nagrody w książeczkach za cenę 4 kor. oraz ofiarowały 10 par butów ubogim dzieciom w szkole w Sufczynie. Zarząd Koła wszedł w układy z kilkunastoma właścicielami handlów, którzy ofiarowali na rzecz Koła pewien procent od sprzedaży, mający się obliczać za pomocą bonów składanych do puszki przez kupujących. Zarząd Koła postarał się o otwarcie w Birczy Czytelni ludowej, dostarczając na początek 50 dziełek. Czytelnię tę prowadzi ks. Dominik Zarytkiewicz, wikary miejscowy. Korzystało z niej osób 58. Czytelni w Porażu zmieniono biblioteczkę, ponieważ dawna była już całkiem znaną miejscowej ludności. Czytelnię w Porażu prowadzi obecnie p. Pelczar, nau

czyciel miejscowy. Czytelnię ludową w Przemyślu prowadziła Sekretarka Koła. Prenumerowano dla Czytelni „Polaka“, otrzymano w darze „Nową Reformę“, „Echo przemyskie“, później „Wiek XX“. Korzystało z niej osób 136. obrót książek wynosił 1.407 tomów. W Czytelni odbywały się często głośne czytania objaśniane obrazkami. Dla Czytelni ofiarowało Towarzystwo Wykładów powszechnych biletów wstępu 60, Koło polskie wzajemnej pomocy biletów 18, Towarzystwo im. Kościuszki biletów 35, Uniwersytet ludowy biletów 55. które to bilety rozdano gościom Czytelni. W Czytelni urządzono Wieczorek styczniowy i dwa przedstawienia amatorskie.

# Z literatury ludowej.

**(Według oceny krak. Koła akadem. T. S. L. zatwierdzonej przez Kom. katal. Zarządu gł)**

## Nauka czytania i pisania.

***Elementarz** polski do użytku szkolnego i domowego (Dodatek do kalendarza maryańskiego na r. 1902). Mikołów, nakł. H. Miarki, druk H. Miarki 1901, w 16-ce, str. 64, z rysunkami w tekście. 10 fen.*

Jest to przedruk „Elementarza“, wydawanego nakładem Zakładu im. Ossolińskich. Cechują go (wraz z pierwowzorem) usterki takie: 1. pewien bezład we wprowadzaniu liter nowych, np. trudniejsze *k* poprzedza łatwiejsze *p*; 2. dzielenie pracy na naukę pisania i czytania pisma, oraz na naukę czytania druku. W obu też niema wskazówek metodycznych; który to brak staje się wadą z chwilą, gdy nauczania podejmuje się osobnik instrukcyi nieznający. Po za tem autor, niewiadomo w jakim celu, przed czytankami na wszystkie litery zamieścił tabliczkę mnożenia, pobłądził dalej, opuszczając w przedruku najpiękniejsze czytanki, mające na celu nietylko wprawę w czytanie, ale i rozwój dzieci pojęciowy; pobłądził wreszcie i w tem, że wśród zupełnie ładnych piosenek podaje przestarzałe, a nawet niedorzeczne. W skutek tego elementarzyk do użytku domowego polecanym być nie może; w szkołach ludowych zastąpićby pierwowzór mógł chyba z tego względu, że jest bardzo tani. Zdobią go przytem ładnie odbite obrazki, szpeci niezbyt dbała korrekta. *A. J.*

## Medycyna i hygiena.

*Labonne H. dr. **Jak uchronić się od chorób serca.** Przekład dra St. Bartoszewicza, b. doc. Uniwers. Z 4-ma rysunk. Warszawa, nakł. A. G. Dubowskiego, druk. T. Csernaka, 1902, w 18-ce, str. 46, kop. 20.*

Po krótkiem omówieniu anatomii i fizyologii narządu krążenia, autor przechodzi do zmian chorobowych, dotyczących serca, pobieżnie zaznajamiając czytelnika z objawami tych stanów chorobowych i ze środkami leczniczymi (przyczem posługuje się naukowymi terminami, niezrozumiałymi dla ogółu).-Książka ta zatem może się przydać lekarzowi, jako skorowidz, lecz zwykłego czytelnika nie objaśni, jak się uchronić od chorób serca.

## Nauki społeczne.

***Carskie ukazy.** (Wydawnictwo stronnictwa demokratyczno-narodowego l. 3). Kraków nakładem Z Czaczki, druk. Związkowa, 1901 r., w 16-ce, 128 str. Cena 30 hal.*

Celem książki jest wykazanie rzeczywistego stosunku rządu rosyjskiego do włościan, oraz ułatwienie ludowi legalnej obrony nielicznych przysługujących mu dotąd praw. W sposób nader przystępny kreśli autor powstanie takich „dobrodziejstw“ rządowych, jak uwłaszczenie, samorząd gminny, szkoły ludowe, bank włościański i stowarzyszenia pożyczkowe oraz zmiany, w tych instytucyach następnie zaprowadzone, porównywa podatki płacone przez włościan w Królestwie z podatkami płaconymi w Cesarstwie i kończy analizą nowej polityki ludowej zainicyonowanej przez ks. Imeretyńskiego. Styl poprawny i dobitny zwiększa jeszcze bardziej wartość książki i czyni ją godną najszerszego rozpowszechnienia nie tylko w Królestwie, dla którego jest przeznaczoną, lecz i w zaborze austryackim i pruskim, gdzie nieznajomość stosunków panujących w zaborze rosyjskim ułatwia propagandę moskalofilską. *W. B.*

*B. polecone dla starszych.*

## Historya i życiorysy.

*Wysłouchowa M. **Opowiadanie Bartosza o Polsce.** (Wydawnictwo Tow. Uniwersytetu ludowego im. Ad. Mickiewicza). Kraków, nakładem Tow. Uniw. ludowego, druk*

*Związkowa. R. 1902. 16-ka. Str. 32. Cena 10 hal.*

Tendencyę autorki najlepiej wyjaśniają własne jej słowa w ślicznej przedmowie: „Opowiem, jako Ojczyzna nasza, którą zła gospodarka, złe rządy doprowadziły do upadku, usiłowała naprawić dawne winy, odrodzić się do nowego życia i jak wówczas źli sąsiedzi ją napadali, potargali jej ziemię". W formie nadzwyczaj przystępnej dla ludu, językiem barwnym i żywym — podaje nam autorka krótki zarys historyi polskiej, począwszy od Augusta II., do trzeciego rozbioru włącznie, kładąc nacisk głównie na prąd reform z przed sejmu czteroletniego, na chęć odrodzenia się narodu polskiego przez lud i chęć naprawienia win swoich. Wielką zaletę książeczki stanowi również gorące uczucie patryotyczne, które przenika opowiadanie Bartosza o Polsce, budząc w czytelnikach miłość Ojczyzny. Dziełko to zaopatrzone jest mapką (zresztą niezbyt wyraźną) i bardzo udatną reprodukcyą obrazu Kossaka, przedstawiającą Kościuszkę z kosynierami przed bitwą Racławicką.

Książeczka p. Wysłouchowej zasługuje na gorące polecenie. *A. W.*

*B. polecone.*

*Pini Tadeusz.* **Wład. Syrokomla i jego utwory.** *(Bibl. Macierzy Polskiej nr. 10). Lwów, druk. W. L. Anczyca i Sp. w Krakowie, 1901, w 8-ce małej, str. 247. Cena 50 hal.*

Władysław Syrokomla bezsprzecznie zajmuje najpoczestniejsze miejsce wśród autorów, którzy działalność literacką rozwijali w kraju, w dobie przed powstaniem styczniowem. Są więksi, zdolniejsi od „lirnika litewskiego", ale żaden tak konsekwentnie i stale, jak on, nie zachęcał do postępu i naprawy złych, przestarzałych urządzeń społecznych, żaden nie uczył tak zdrowego patryotyzmu i żaden nie oddziaływał tak dodatnio na wszystkie nieomal warstwy społeczności naszej. Dlatego to on, skromny twórca „gawędy", jest nam tak miły, blizki i drogi. Ukochał go też autor sercem całem i z głębokim pietyzmem, szczerością i prostotą, a zarazem z rzadką bezstronnością kreśli nam dzieje żywota i rozbiór utworów poety. Opowiadanie swe bardzo często uzupełnia ślicznemi słowy „lirnika", a najpiękniejsze jego gawędy, jak „Garść pszenną", „Kęs chleba", „Janka cmentarnika", „Szkołę wiejską", prawie całe nam podaje.

Układ książki odznacza się niezwykłą przejrzystością, a styl i język — prostotą i jasnością, godnemi omawianego poety. Na początku znajduje się piękny portret Syrokomli, a wśród tekstu — pięć ładnie wykonanych illustracyi.

Dziełko zasługuje na polecenie szczególne zarówno młodzieży jak i starszym. *A. J.*

*B. polecone.*

*Łagowski Floryan.* **Jan Kochanowski i jego dzieła,** *Warszawa, nakł. i druk. M. Arcta, 1901 r., w 52.ce, str. 80. (Książki dla wszystkich 34). Cena 15 kop.*

Najważniejsze chwile z życia wielkiego poety przedstawione są króciutko, ale może za sucho. Na tle podróży i przygód zagranicą, tudzież losów jego w kraju zaznaczone powstania niektórych utworów. Wyjątki z najcelniejszych dają pewien obraz jego twórczości. Cytaty z dzieł naukowych o Kochanowskim są stosunkowo liczne

Styl jasny. Książka może służyć raczej obeznanym z przedmiotem dla przypomnienia, aniżeli tym, którzy nic o pieśniarzu nie wiedzą. *W. K.*

*Morzycka Faustyna.* **Juliusz Słowacki.** *Warszawa, główny skład w Księgarni Polskiej J. Sikorskiej. R. 1901. 16-ka. Str. 77. Cena 16 kop.*

We wstępie p. n. „Kto to był Słowacki" autorka przytacza piękną mowę wygłoszoną przez H. Sienkiewicza w Miłosławiu na uroczystości odsłonięcia pomnika Juliuszowego. Siedem następnych rozdziałów zawierają rzecz o życiu i dziełach wieszcza. Opowiadanie swe autorka obficie przeplata wyjątkami z dzieł i listów Juliusza. Szczegółowszemu rozbiorowi poddane zostały: Jan Bielecki, W Szwajcaryi, Ojciec zadżumionych, Balladyna i Lilla Weneda. Ze względu na trudności cenzuralne, patryotyczna strona wieszcza wyczuwać się zaledwie daje. O Kordyanie, Anhellim, Rozmowie z matką Mokryną Mieczysławską i t. p. wzmianki nawet niema i to oczywiście obniża bardzo wartość książki. Autorka stara się przedstawić stopniowy rozwój twórczości i ducha wieszcza, udręczonego wzrastającą z latami tęsknotą za krajem i matką.

Książeczka zasługuje na polecenie młodzieży i starszym, bo ułatwia zrozumienie dzieł wieszcza. Zaleca się przytem wykładem — nawet dla mało oczytanych dostępnym, stylem barwnym, drukiem pięknym.

*Polecone.* *A. J.*

## Powieści obyczajowe.

*Dygasiński Adolf.* **Głód i sumienie,** *nowela; Warszawa, nakł. A. G. Dubowskiego, druk. P. Laskauera i W. Babickiego, 1902, w 8-ce małej, str. 45, cena 10 kop.*

Bohater opowiadania, biedny wieśniak,

obarczony liczną rodziną, popełniał często drobne kradzieże dla zaspokojenia głodu dzieci; wreszcie nędza i poduszczenia bogacza sąsiada skłoniły go do zbrodni; jednakże sumienie nie dawało mu ani chwili spokoju, nie pozwoliło korzystać z owoców przestępstwa, a wreszcie zmusiło do dobrowolnego wyznania winy przed sądem. Tendencya autora polega na stwierdzeniu tej prawdy, że głos sumienia może być chwilowo zagłuszonym przez głód i przywiązanie do rodziny, ale ostatecznie jest silniejszym i zwycięża.

Opowiadanie napisane zajmująco, walka z sumieniem przedstawiona prawdziwie.

*Polecone.* *M. M.*

*Dygasiński Adolf.* **Wróble.** *Sielanka, nakł. A. G. Dubowskiego, druk P. Laskauera i W. Babickiego 1902, str. 54, cena 20 kop.*

W sposób nadwyczaj barwny i poetyczny przedstawia autor życie wróblej rodziny, gnieżdżącej się w dziupli starej wierzby — walkę jej o byt wśród grożących ze wszech stron niebezpieczeństw, walkę, której ofiarą padają liczne osobniki. Całą „sielankę" przenika prawdziwa miłość świata zwierzęcego i przyrody wogóle, która cechuje Dygasińskiego, oraz pewien głębszy poniekąd nastrój. Z tego względu oraz dla wysokich a subtelnych zalet artystycznych książeczka ta może być gorąco polecona dla czytelników o wyższej skali kultury umysłowej.

*Polecone dla starszych.* *J. K.*

*Dygasiński Adolf.* **Maciek Futa,** *nowela. Warszawa, nakł. A. G. Dubowskiego, druk. Laskauera i W. Babickiego, 1902, w 8-ce małej, str. 41. Cena 10 kop.*

Bohater opowiadania, stróż dworski, wskutek swej bezmyślnej niezaradności i zupełnego braku zdolności samoobrony staje się przedmiotem ogólnej poniewierki, którą znosi biernie, choć z niejasnem poczuciem swej niedoli. Jedynie dzięki szczególnemu zbiegowi okoliczności decyduje się na czyn samodzielny, a mianowicie wyrusza w świat, między ludzi obcych. Powróciwszy po paru latach do rodzinnych stron umie zaimponować sąsiadom swym miejskim ubiorem, a jędzy-żonie pięścią i tym sposobem zdobywa dla siebie uznanie i szacunek.

Tok opowiadania żywy, budzący zainteresowanie, typy i sceny charakterystyczne, pozornie nieraz komiczne, w istocie stwierdzające smutny stan naszego ludu, szczególniej pod względem umysłowym i poniekąd moralnym. Wogóle jednak nowelka ta prędzej może czytelnika zająć i zabawić, niż pouczyć.

*Polecone.* *J. Gl.*

*Dygasiński Adolf.* **Pan referent.** *Nowela. Warszawa, nakł. A. G. Dubowskiego, druk P. Laskauera i W. Babickiego. R. 1902. 8-ka m. Str. 41. Cena 10 kop.*

Tendencya autora polega na przeprowadzeniu tej myśli, iż człowiek dobroduszny, łatwowierny i niepraktyczny jest stale wyzyskiwanym i niemal ograbianym przez ludzi nieuczciwych. Akcya rozwija się na tle małomiasteczkowych plotek, wśród ubogiej duchem „inteligencyi" i oszustów-żydów. Ofiarą zbytniej swej dobrotliwości i płynącego stąd bezczelnego wyzysku jest poczciwy pan referent. Zabarwienie satyryczne nowelki silnie uwydatnia właściwości ujemne osób działających, a tem samem wzbudza politowanie czytelnika dla niepraktyczności referenta i odrazę do wyzysku i nadużywania ludzkiej dobroci; z tego więc względu nowelka wywrzeć może wpływ dodatni.

*Polecone.* *J. Gl.*

## Powieści historyczne.

*Zorjan Ed.* **Pod godłem krzyża,** *powieść z XV. wieku (pośw. Oleńce córce). Warszawa, Księgarnia Polska, druk. J. Jeżyńskiego. R. 1901. 8-ka. Str. 111. Cena 15 kop.*

Treść opowiadania wyjęta z dziejów Polski w wieku XIV, przedstawia panowanie Jadwigi i Jagiełły, połączenie Polski i Litwy, chrzest tej ostatniej, wojny z Krzyżakami; przyczem za tło służą ówczesne stosunki rycersko-szlacheckie.

Jako idealne motywa czynów ludzkich autor wystawia miłość dla kraju, posuniętą do poświęcenia się, dzielność, prawość, wspaniałomyślność. Opowiadanie żywe, zajmujące. Styl czysto polski. Książeczka jest ze wszech miar godną polecenia. *M. P*

*B. polecone.*

## Moralność i pedagogia.

*Królikowski Dyonizy.* **O wychowaniu dzieci rzemieślników** *(odczyty popularne dla towarzystw polskich). Poznań, nakł. i druk księgarni Św. Wojciecha, 1901, w 16-ce, 24 str. Cena 10 fen.*

Autor stara się przeprowadzić tę myśl, że każdy naród, chcąc się rozwijać musi iść za postępem czasu na wszystkich polach — zwłaszcza wychowania. W wychowaniu dzieci powinniśmy zwracać uwagę na: wzbudzanie poszanowania pracy i wytrwałość w niej, na oszczędność porządek, poczucie obowiązku, na cierpliwość i większe zajmowanie się dziećmi ze strony wychowawców.

Tytuł książki niezupełnie odpowiada treści, bo przy końcu dopiero jest wzmianka

o dzieciach rzemieślników, podczas gdy wszystkie uwagi o ujemnych stronach dzisiejszego wychowania, dotyczą raczej dzieci ludzi bogatych. Całość robi wrażenie pracy dorywczej, nieopracowanej, uwagi o reformie wychowania są zbyt ogólnikowe, zaledwie tu i owdzie zaopatrzone radami praktycznemi, co przedewszystkiem powinno być uwzględnione.

Styl ciężki — dla warstw ludowo-robotniczych niejasny, często niezrozumiały, z cytatami angielskiemi i francuskiemi.

Z tych powodów książeczka niezupełnie nadaje się dla czytelników, dla których ją tytuł przeznacza. *A. W.*

***O wychowaniu dzieci.*** *Sobolewski K. X., proboszcz Jakubowski. Dla rodziców wiejskich. Warszawa, druk St. Niemiry Synów. R. 1902. Str. 48. Cena 15 kop. (Dochód na budowę kościoła).*

Za podstawowy czynnik wychowania autor uznaje zasadę, że rodzice tak postępować powinni, jak postępować dzieci swoje uczą, bo „rodziców po dzieciach się poznaje". Szczególnie jest ważna rola wychowawcza matki. Wychowanie zaczynać się winno od pierwszych lat życia dziecka, a to dla przeważnego wpływu, jaki ma na rozwój charakteru dziecięcego. Celem wychowania jest, aby dziecko stało się „pociechą rodziców" — (szkoda, że autor bliżej nie tłomaczy, jak mianowicie postulat ten rozumie) — i aby „Bóg miał chwałę" z niego. Do celu tego prowadzą środki bardzo liczne i rozmaitej wagi. Niestety, podając je, autor zupełnie zapomniał o jakimbądź planie, skutkiem czego w układzie dziełka zapanował pożałowania godny chaos. Nadto wiele rad wymagałoby uzasadnienia, czego autor także zaniechał. Wreszcie styl i język książeczki rażą zaniedbaniem i niejasnością.

***Kacerz i czarownica.*** *(Wydawnictwo Uniwersytetu ludowego im. A. Mickiewicza l. 1). Szkice z historyi cywilizacyi: 1. Królestwo światła i ciemności. 2. Młot na czarownice. 3. Kacerz i czarownica w Polsce. Lwów, nakładem Zarządu głównego Uniw. lud., druk Udziałowa, r. 1901, 16-ka, str. 40. Cena 10 cen. aw.*

W dosyć chaotycznym zarysie stara się autor wytłómaczyć pochodzenie i objawy przesądów w wiekach średnich. Pod wpływem przyjaznych lub wrogich sił natury wyobraźnia człowieka zaludniła świat cały duchami dobrymi i złymi. Złym duchom oddają nawet niektóre religie pierwszeństwo w kulcie przed dobrymi, prawie wszystkie zaś przyznają możliwość sojuszu człowieka z dyabłem, przeważnie w celu szkodzenia innym ludziom. Stąd systematyczne prześladowania czarowników przez inkwizycyę, które i w Polsce znalazły odźwięk, chociaż w wiekach późniejszych i w mniejszym niż w Zachodniej Europie stopniu. Wykonanie pod każdym względem mierne. Wykład dorywczy, zatapiający się częstokroć w błahe szczegóły z pominięciem rzeczy większej wagi (n. p. przytoczone są daty stracenia kacerzy — nie uwzględniono politycznego znaczenia inkwizycyi). Niezmiernie liczne i nie zawsze stosownie wybrane cytaty, utrudniają raczej zrozumienie twierdzeń autora (np. zaklęcie rusińskie na str. 9). Styl zawiły, czasem nieumiejętnie popularny; język nie zawsze poprawny, wyposażony znaczną ilością terminów, mało dla ludu zrozumiałych, przytoczonych bez objaśnienia (np. argumenty, funkcya, humanista, komunistyczny, zmistyfikować i t. d.). Wogóle wady w opracowaniu są tak wielkie i liczne, że nie pozwalają polecić książki nawet w braku lepszych. *W. B.*

***Jak Niemcy ogłupiają i zatruwają duszę polską.*** *(Cały dochód przeznaczony na ofiary z Torunia i Wrześni. Lwów, nakładem Gremium księgarzy lwowskich, druk Związkowa w Krakowie. R. 1901. 8-ka. Str. 34. Cena 20 gr.*

W dziełku tem autor poddaje krytycznej ocenie kalendarze, wydawane przez firmę J. Steinbrenera, a rozchodzące się u nas w ilości 70.000 egzemplarzy. W kalendarzach tych, według autora, brak zupełny ducha narodowego; znajdujemy tam natomiast apoteozę Austryi, Rosyi i Niemiec, fałszywe przedstawianie dziejów naszych, poniżanie naszej godności narodowej, wreszcie całą masę bezmyślnych bredni. Twierdzenia swe autor opiera na licznych wyjątkach z tych cennych wydawnictw. Ze względu na szkodę, jaką wyrządzają czytelnikom wydawnictwa p. Steinbrenera omawiane dziełko jest bardzo na czasie.

# Różne wiadomości.

**Oddział Tow. „Jedność" w Sowińcu** na Ślązku otrzymał od krakowskiego Koła Tow. [illegible]. 32 książki do biblioteki oraz kilkana[illegible] broszur p. t.: „Katechizm pol. dziecka".

**Ostatni spis ludności na Ślązku austryackim** według broszury rządu krajowego przedstawia się, jak następuje:

W r. 1900 było mieszkańców na Ślązku

680.423, że zaś w r. 1890 liczono tylko 605.649 osób, więc przybyło 74.774 czyli 12.3 procent. Przed laty dziesięciu Opawskie liczyło 296.449 mieszkańców, a Cieszyńskie 293.093, obecnie stosunek jest odwrotny, bo opawska część ma tylko 301.656 dusz, a cieszyńska 361.656. Wraz z poddanymi obcych państw liczy Śląsk 697.105 mieszkańców.

Według języka było w 1890 r. 178.144 Polaków, 129.814 Czechów i 281.555 Niemców; w 1900 r. 220.371 Polaków, 146.360 Czechów i 296.570 Niemców. Według procentów było w 1890 r. Polaków 30.2%, Czechów 22%. Niemców 47·77%; w 1900 r. Polaków 33·22%, Czechów tak samo 22%. Niemców tylko 44·77%. Stosunkowy przyrost mieszkańców według języka potocznego do całego przyrostu jest następujący: Polaków przybyło 23·7%. Czechów 12·74%, Niemców 5·3%.

Ludność niemiecka w Opawskiem podniosła się zaledwie o 859 dusz, co tłómaczy się po części wzrostem świadomości ludu czeskiego, a po części emigracyą Niemców do innych krajów monarchii. Natomiast w Księstwie Cieszyńskiem ludność niemiecka okazuje za ubiegłe dziesięciolecie wzrost nadzwyczajny, dzięki przypływowi z zewnątrz (a zatem i z Księstwa Opawskiego) oraz wytężonej germanizacyi przez szkoły, wreszcie i fałszerstwom przy spisie... W 1890 r. było w Księstwie Cieszyńskiem 177.418 Polaków, 73.897 Czechów i 41.714 Niemców, według procentów: Polaków 60·6%, Czechów 25.2% i Niemców 14·2%; w 1900 r. zaś było Polaków 218.768, Czechów 85.648, Niemców 56·240; według procentów Polaków 60·8%. Czechów 23·7%. Niemców 15·5%. Z tego wynika, że w Cieszyńskiem przybyło stosunkowo najwięcej Niemców, nieco Polaków, a Czesi okazują pewne zmniejszenie.

Według wyznania Księstwo Cieszyńskie licz 276.485 katolików, 83.492 ewangelików i 9.324 żydów. Że zaś w 1890 r. było katolików 215.956, ewangelików 77.077 i żydów 7.070, więc wzrost ludności katolickiej wynosi 28%, ewangielickiej 8·33%. żydowskiej 31.88%.

**Na dochód T. S. L.** i Tow. polskiej sztuki stosowanej, urządzoną została w Krakowie staraniem wydawnictwa „Ilustracyi polskiej", dawno już zapowiadana I Wystawa fotograficzna. Wystawa zajmuje ośm obszernych sal w budynku nowodworskim przy ul. św. Anny i przedstawia się nader okazale, dzięki zapobiegliwości komitetu wystawowego z pp. redaktorem Szczepańskim i prof. Bylickim na czele. Uroczystego otwarcia wystawy dokonał w dniu 26 stycznia b. r. Prezydent miasta Krakowa, p. J. Friedlein wobec licznych przedstawicieli władz i instytucyj. W pierwszym zaraz dniu zwiedziło wystawę przeszło 800 osób. Żywe zainteresowanie się publiczności tą pierwszą wystawą fotograficznej twórczości polskiej budzi nadzieję, że materyalny sukces wystawy będzie dobry. Podobna wystawa urządzona w roku ubiegłym w Warszawie, przyniosła kilkanaście tysięcy rubli dochodu na cele dobroczynne. Z naszej strony wyrazić nam wypada najszczersze podziękowanie redakcyi Ilustracyi polskie, a w szczególności panu redaktorowi Szczepańskiemu, za pamięć o naszem Towarzystwie i jego doniosłych zadaniach.

**Bal** na rzecz akad. Koła T. S. L. we Lwowie urządza obszerny komitet Pań lwowskich w dniu 10 lutego b. r.

**Komitet Oświaty ludu polskiego** na Górnym Śląsku, wydał publiczną odezwę z wezwaniem całego społeczeństwa do popierania oświaty, stawiając na pierwszym planie swej działalności organizowanie czytelni ludowych. Pierwszy przykład ofiarności na ten cel dał mistrz Paderewski, składając 100 marek, a księgarnia Altenberga we Lwowie ofiarowała znaczny zapas swych wydawnictw. Wszelkie ofiary na rzecz wspomnianego Komitetu, przesyłać należy pod adresem: Wojciech Sanok, Katowice, Luisenstr. nr. 14. W skład Komitetu wchodzą: Józef Guliński, Stanisław Dębicki, Stefan Thiel, Stanisław Ligoń, Wojciech Sanok.

**P. Kasper Wojnar**, członek Zarządu głównego T. S. L. pozbawiony został za swą działalność na polu oświaty ludowej w Galicyi i Zaborze rosyjskim stopnia oficerskiego i przeniesiony z Galicyi do jednego z korpusów armii na Węgrzech. Wielka szkoda — mały żal!...

**Nowe Koło ludowe** naszego Towarzystwa powstanie niebawem w Szczakowej, gdzie na razie zorganizuje Zarząd główny czytelnię, ewentualnie bezpłatną wypożyczalnię książek. Szczakowa jest dużą kolonią górniczą i fabryczną, narażoną na germanizacye z powodu nader licznej klasy urzędników i techników niemieckich, toteż organizacya nasza będzie miała dla robotników ważne znaczenie, skupi ludność okoliczną około wspólnego ogniska oświaty narodowej, stanie się nową placówką przeciw niemieckim uroszczeniom. Inicyatywę w kierunku założenia czytelni w Szczakowej podniosło krak. Koło akademi przez członka swego, p. Zygm. Podgórskiego.

**Na rzecz „domu polskiego" w Wiedniu** ofiarowała pani Bar. Ziemiałkowska chojny dar w kwocie 20.000 koron. Dom taki niezbę

nym się okazuje dla licznych stowarzyszeń polskich w stolicy państwa — a co najważniejsza, znajdzie w nim wygodne pomieszczenie polska szkoła ludowa. Szkoła taka jest gwałtownie potrzebną, by skutecznie przeciwdziałała wynarodawianiu się młodego pokolenia. Stosowną realność na „dom polski" już upatrzono, a zakupno wymagać będzie sumy 60.000 koron. Prezesem „domu" jest p. dr Leon Biliński.

## Na „Dar narodowy 3 Maja" dla Towarzystwa „Szkoły Ludowej"

złożyli następujące datki:

**Kraków.** Na listę nr. 1633: Zubrzycki koron 2, A. L. 0·12, T. R. 0·08, razem koron 2·20.

Na listę nr. 1614: Sentyrz koron 2, Weissbrod 0·20, N. N. 0·20, Kurowski 2, Edward W. 1, Sochor 1, Zwoliński 0·10, Mutyarczenko 0·20, Oend. 0·20, Lewicki 0·20, Obst 0·10, Bukowski 0·20, Jossey 1, Zdepek 0·10, Wosik 0·20, Stalmach 0·20 Sowiński 1, Kamieński 0·20, Cierpiałek 0·14, Gizojarski 0·10, Dembiński 0·10, Berger 0·20, Lang 0·20 Mańczak 0·10, Brzezowski 0·12, N N 0·20, Ohm 0·20, Wierzbicki 1, Kume 0·40, Bernhard 0·20, Lufig 1, Mangel 0·40, Morgenberg 0·20, Wanderer 0·20, Schudmak 1, Sperling 0·20, Jabłaner 0·20, N N 0·10, Knobel 0·40, Wacha 0·14, Mende 0·10, Eis. 0·10, Fridel 0·40, N N 0·40, Schwimmer 0·40, Scheuer 0·10, Wątor 0·20, Maciarz 0·10, Gorączko 1, Lechowski 0·10, Guzik 0·10, Hala 0·30 Kowojnin 0·20, Wilk 0·10, Faryna 0·10, Pilczek 0·10, Lasak 0·10, Kukian 0·10, Jaremka 0·10, Matzke 0·20, Ohrynowicz 0·10, Kotowicz 0·10, Grubenthal 0·20, J. K. 0·10, Baja 0·30, Kotro 0·40, Michniewski 0·10, razem koron 22·70.

Na listę nr. 1784: Ks. Kasprzyk koron 4.

Na listę nr. 1711; Garfeinowa koron 5.

**Przemyśl.** Na listę nr. 621: Klein koron 0·20, Czerniak 0·20, Morecki 0·20 N N 0·20, Scenicz 0·20, Wirtl 0·20, Karaban 0·20, Prugacz 0·20, Wolski 0·20, R. 0·20, Szyszkowski 0·20, razem koron 2·20.

Na listę nr. 622: Gichttner koron 2, Ks. Bieda 1, Osiński 0·40, Górki 1, Szymański 2, Hotnicki 1, Namaczyński 0·40, Rem 1, drobne datki 2·42, Mułek 1, Herrmann 0·40, drobne datki 1·75, K. 0·40, Ozyr 0·20, Szumełda 0·20, Babiarz 0·30, drobne datki 2·54, Żyłek 1, drobne datki 1·15, Popkienin 0·20, Szpetkowski 0·20, F. M. 0·40, K. M. 0·40, Czynski 0·20, Wunsch 0·20, Majekin 1, N N 1, drobne datki 1·68, Cymbałka 0·30, Baran 1, Ho.yk 1, Chodaczek 1, drobne datki 0·70, G. G. 0·20, Hamar 1, Chtiej 1, Moskalik 0·30, Klemra 0·40, N N 6, razem koron 38·34.

Na listę nr. 625: Ungehauer 0·40, Fremda 0·20, G. 0·40, Złotnicki 0·64, Smicz 0·30, Falarz 0·40, N N 0·20, Neuwelt 0·30, Weinberg 0·30, Probstein 0·30, Dawid 0·30, Barański 0·10, Margulies 0·30, Hoeniger 0·30, W. 0·10, Nabied 1, Kł. 0·40, Sch. 0·10, Włodarz 0·20, Galicki 0·10, Józ.a 0·30, Połt. 0·30, Osmach 0·40, Czopko 0·10, Weinberg 0·20, Fidel 0·10, Wójtowicz 0·10, Michalski 0·10, Frank 0·40, Kochan 0·40, Janikowska 0·20, N N 1, N N 0·20, Kleszcz 0·40, Menger 0·40, Kleszcz 0·20, Otaliński 1·10, Beka 0·30, Fibich 0·60, Mechetek 0·30, Grossfeld 0·30, Krzysztoforski 0·20, N N 0·10, razem koron 14·04.

Na listę nr. 626: Rutkowski koron 2, Pichon 5, Henner 2, Sonbach 4, Sunt 2, Wolski 2, Dworski 5, razem koron 22.

Na listę nr. 627: Bastak 0·50, J. K. 0·40, Krajewski 0·40, Hochman 0·20, Porter 0·50, Felme 0·50, razem koron 2·50.

Na listę nr. 632: Karmin koron 2, Sawicki 2, Nord 0·30, Schimmel 1, razem koron 4·30.

Na listę nr. 634: Zapała 0·40, Wolmach 0·60, Sokołowski 0·30, Rolinger 0·30, Czyński 0·30, Słupnicki 0·30, Janicki 0·30, Barański 0·60, J. J. 0·20, Scheller 0·40, Tyrz 1, Złotnicki 0·20, Adlatinski 0·30, Grzywieński 1, razem koron 6·20.

Na listę nr. 635: Ehrlich koron 3, Masłowicz 1, Mayerówna 1, Edlinerówna 1, Hopfen 0·60, Bl. 1, N N 1, razem koron 8·60.

Na listę nr. 636: Joanna Monnè koron 1, Karol Monnè 2, Helcia Bernacka 0·50, J. Bernacka 0·50, Boroska 0·20, Elm 1, B. 0·50, Jurkiewicz 1, Leopold S. 0·50, Klaus 2, N N 1, K. Rappé 0·40, B. Rappé 0.40, Miecz. Rappé 0.20, Zofia Rappé 0·20, Szpuner 0·10, Kołodziej 0·10, Łempiński 0·50, Reiniger 0·50, D. 0·20, Karola Stampfl 0·50, Helena Stampfl 0·25, Wanda Stampfl 0·25, Tadeusz Monne 0·25, Stanisław Monne 0·25, Zdzisław Monnè 0·25, Otylia Monnè 0·25, Joanna Glińska 0·50, Eugenia Glińska 0·50, Witold Gliński 0·50, Emilia Floryańska 0·30, Miecz. Floryański 0·50, Romania Floryańska 0·50, Kazimierz Monnè 0·50, Anna Monnè 0·50, razem koron 18·60.

Na listę nr. 637: W. koron 0·20, Szyb. 0·20, Wysocki 0·20, Włoderczyk 0·20, Ks. Smolski 0·40, Fallenbüchl 0·30, X. 0·20, N N 0·20, Rogalski 0·20, Francki 0·40, Janicki 0·20, Sobol 0·30, Złotnicki 1·48, Oller 0·20, J. U. 0·10, W. R. 1, N N 0·20, Rylski 0·20, Zbrocki 0·10, Kipp, 0·20, S. W. 0·40, Greisbuch 0·40, Matzner 0·40, Dekord 0·20, N N 0·50, Seibler et Comp. 0·20, Leszka 0·40, X. Y. Z. 1, N. 0·20, Smyk 0·20, Wonitr 1, N N 0·20, Juszczyk 0·20, Górniak 0·30, Górniakowa 1, Hopucki 1, Stumfeld 0·40, Kazio 0·40, Bolesł. Stroka z gronem nauczycielskiem szkoły męskiej na Garbarzach 5, Parund 0·40, Kochan 0·20, Thumet 0·20, Feinlicht 0·20, N N 0·20, Falz 0·20, D. 0·20, Drzymer 1, Krzysztoforski 0·20, Sauer 0·20, razem koron 22·88.

Na listę nr. 638: Ścigalski koron 0·40, X Y 0·40, J. S. 0·40, F. 0·40, Oller 0·20, C. 0·20, K. 0·20, razem koron 2·20.

Na listę nr. 641: N N koron 0·40, Tarczyński 0·08, N N 1, M. N. 0·02, WZ. 0·50, M. 0·13, F. M. 0·10, N N 0·26, I. S. 0·20, N N 1, S. F. 0·20, Rek. 0·40, Torb 0·50, Julek 0·40, B. 0·40, Władek 0·40, Z. N. 0·11, N N 0·60, N N 0·01, W. 0·13, razem koron 6·78.

Na listę nr. 653: Komarnicki koron 1, Bogdańska 0·20, Barwiński 0·20, Raczenski 0·20, Rydzyński 1, Swirótowski 0·20, Znalezione 0·10, razem koron 2·90.

Na listę nr. 661: N N 0·20, N N 0·20, razem koron 0·40.

Na listę nr. 665: Szczepański koron 1, Wojtasiewicz 1, Krys 1, N N 1, Miazga 0·20, Braunstein 0·20, Reiniger 5, Smolarz 1, Moss. 0·30, F. 1, G. 0·20, Ochęduszko 0·40, Sent. 0·40, Burkiewicz 0·20, Scigalski 0·20, N N 1, D. 0·50, Pr. 0·20, Dilm 0·40, Sroczyński 0·30, W. 0·20, Kruk 1, K. 0·20, K. 0·40, Dr. Sz. 2, N N 0·40, Borys 2, N N 1, Reisner 1, Jacob 1, Freudheim 2, Wolf 2, Reisner 2, Herzig 2, Hartmayer 1, Wolf 1, Freund 0·50, Neuss 0·50, Reisner M. 2, Past 1, Herzig M. 1, Tauber 1, Reisner I. 1, N N 1, Abeles 1, Rosenbaum 0·50, Spiegel 0·40, Mocha 1, Zumitz 1, Krug 0·60, Werker 0·50, Hutterskammer 1, Laufer 0·40, Reisner E. 1, Sand 0·50, Janicki 1, Taubenschl. 1, Tenenbaum 1, Seelenfreund 0·50, H. 0·25, W. 0·20, Ow. 0·40, Sw. 0·30, Rung 0·20, Ral. 0·25, W. E. 0·50, Herzig 0·30, razem koron 56·50.

Na listę nr. 667: Bogdański koron 1, Ebenlanger 2, Zielińska 1, Zieliński 1, Jaworski 1, Rożen 1, Kostheim 1, Studnicki 1, Janecki 1, Kramażowski 1, Dr. Schrembach 1, N N 1, L. 2, Tarnawski 5, N N 1, Angermann 2, Donibacki 10, razem koron 33.

# Zestawienie składek

## na „dar narodowy 3 maja“ 1901 po dzień 31 grudnia 1901.

| Miejscowość Koła | Przesłano list składkowych | Zebrano | | | Nie zwrócono dotąd list | Zwrócono list bez składek |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | | Na list | Koron | hal. | | |
| Biała | 10 | 2 | 129 | 25 | 8 | — |
| Bochnia | 20 | 12 | 65 | 62 | 1 | 7 |
| Borysław | 20 | 7 | 148 | 77 | — | 13 |
| Brzeżany | 15 | 12 | 132 | 73 | 3 | — |
| Cieszyn | 20 | 4 | 209 | 84 | 16 | — |
| Czerniowce | 20 | 6 | 47 | 18 | 14 | — |
| Dąbrowa | 10 | — | 109 | 20 | 10 | — |
| Dębica | 10 | — | — | — | 10 | — |
| Gorlice | 10 | 2 | 45 | 52 | 8 | — |
| Jarosław | 40 | — | 16 | 81 | 40 | — |
| Jasło | 60 | 22 | 183 | 93 | — | 38 |
| Kołomyja | 50 | 13 | 175 | 87 | 33 | 4 |
| Kraków | 257 | 138 | 3636 | 84 | 64 | 55 |
| Krosno | 20 | 16 | 133 | 80 | — | 4 |
| Limanowa | 15 | 3 | 26 | 65 | 3 | 9 |
| Lwów | 501 | 91 | 1400 | 27 | 38 | 372 |
| Mor. Ostrawa | 30 | 22 | 128 | 64 | 1 | 7 |
| Nowy Sącz | 40 | 24 | 131 | 56 | — | 16 |
| Nowy Targ | 25 | 13 | 141 | — | 9 | 3 |
| Oświęcim | 10 | 1 | 27 | 17 | 3 | 6 |
| Podgórze | 40 | 14 | 198 | 06 | 4 | 22 |
| Przemyślany | 20 | 16 | 150 | 53 | 1 | 3 |
| Przemyśl | 60 | 17 | 263 | 44 | — | 43 |
| Radziechów | 10 | 6 | 67 | — | 4 | — |
| Rzeszów | 45 | 17 | 127 | 89 | — | 28 |
| Sambor | 20 | 8 | 163 | 87 | 12 | — |
| Sanok | 40 | 28 | 249 | 56 | 12 | — |
| Stanisławów | 70 | 30 | 678 | 17 | 38 | 2 |
| Suczawa | 10 | — | — | — | — | 10 |
| Sucha | 20 | 3 | 44 | 84 | — | 17 |
| Tarnobrzeg | 20 | 2 | 82 | — | 18 | — |
| Tarnopol | 40 | 28 | 391 | 87 | 9 | 3 |
| Tarnów | 70 | 48 | 264 | 36 | — | 22 |
| Trembowla | 20 | — | — | — | 20 | — |
| Turka | 10 | — | — | — | 10 | — |
| Wadowice | 30 | 3 | 72 | 06 | 27 | — |
| Witkowice | 10 | — | — | — | — | 10 |
| Zakopane | 40 | 7 | 51 | — | 33 | — |
| Żywiec | 40 | 27 | 235 | 85 | 8 | 5 |
| Datki nadesłane bez list na ręce Zarządu głównego | | | 98 | 77 | | |
| Razem | 1798 | 642 | 10029 | 92 | 457 | 699 |

Przy grach i zabawach, przy uroczystościach publicznych, narodowych i rodzinnych, przy zakładach i zapisach

**wszędzie i zawsze pamiętajmy**

o funduszach

# Towarzystwa „Szkoły ludowej“.

Nakładem Tow. „Szkoły ludowej“, — Odpowiedzialny redaktor **Stanisław Nowicki.**
Drukiem Nowej Drukarni Jagiellońskiej w Krakowie, (Jagiellońska 10) pod zarządem L. K. Górskiego.

# Spis ocen Krakowskiego Koła akademickiego (IV), drukowanych w Miesięczniku Towarzystwa „Szkoły Ludowej“.

## SPIS KSIĄŻEK OCENIONYCH.

### Wydania z roku 1901.

| Dział | Autor | Tytuł | Miejsce wydania | Cena | Odnośny numer Miesięcznika lub Dodatku | Stopień polecenia |
|---|---|---|---|---|---|---|
| Nauka czytania i pisania | — | Elementarz polski dla użytku szkolnego i domowego | Mikołów | 10 fen. | 1 1902 | — |
| | Piotrowski Feliks | Elementarz, nauka czytania i pisania | Warszawa | 10 kop. | 4 1902 | — |
| | R. M. | Mały elementarz dla dzieci i samouków | „ | 10 kop. | 6 1901 | b. polecone |
| | Szyc Aniela | Czytanki stopniowane dla dzieci stop. I. w domu i szkole | „ | 25 kop. | 2 1902 | polecone |
| | | **Wydania z roku 1902.** | | | | |
| | Dzierżanowska M. | Krótka gramatyka polska | Warszawa | 20 kop. | 7 1902 | polecone |
| | „ | Pisownia polska w ćwiczeniach część I. | „ | 15 kop. | 12 1902 | b. polecone |
| | — | Elementarz polski do użytku szkolnego i domowego | Mikołów | 25 fen. | 5 1902 | — |
| | Grzymałowski W. | Prawidła pisowni polskiej | Warszawa | 10 kop. | 7 1902 | — |
| | R. M. | Pierwsze czytanki | „ | 20 kop. | 10 1902 | polecone |
| | Stefania | Elementarz | Łódź | 5 kop. | 7 1902 | polecone |
| | Szyc Aniela | Czytanki stopniowane, stopień II. | Warszawa | 30 kop. | 4 1902 | b. polecone |
| | | **Wydania z roku 1901.** | | | | |
| Nauki przyrodnicze | Bouffał S. | Woda pod względem fizycznym i chemicznym | Warszawa | 10 kop. | 2 1902 | polecone |
| | Brehm | Z życia zwierząt. I. Zwierzęta ssące | „ | 10 kop. | 7 1902 | polecone (trudniejsze) |
| | Dyakowski B. | Zwierzęta współbiesiadnicze | „ | 15 kop. | 3 1902 | polecone |
| | „ | Jak urządzać gniazda i opiekować się ptakami | „ | | 6 1901 | polecone |
| | Flammarion K. (opracował K. T.) | Astronomia czyli nauka o wszechświecie | Lwów | 30 hal. | 3 1902 | b. polecone |
| | Skrzyńska K. | Co można widzieć przez szkła powiększające | Warszawa | 10 kop. | 7 1902 | polecone |
| | Umiński Władysław | Jak powstała nasza ziemia i jaki ją czeka koniec | „ | 30 kop. | 2 1902 | — |
| | | **Wydania z roku 1902.** | | | | |
| | Sroczyński Józef | O wulkanach i przyczynach wulkanizmu | Stanisławów | 40 hal. | 10 1902 | polecone (trudniejsze) |
| | Stefanowska M. | Miłość w świecie zwierzęcym | Warszawa | 10 kop. | 11 1902 | polecone |
| | Tołmiński G. | O zaćmieniach słońca i księżyca | „ | 10 kop. | 10 1902 | — |

| Dział | Autor | Tytuł | Miejsce wydania | Cena | Odnośny numer Miesięcznika lub Dodatku | Stopień polecenia |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | | **Wydania z roku 1901.** | | | | |
| Rolnictwo i gospodarstwo wiejskie | — | Kucie koni i pielęgnowanie ich kopyt (nakł. Oświaty) | Warszawa | | 7 1902 | szkodliwe |
| | Godlewski Emil dr | Pogadanka o pokarmach roślinnych i nawozach sztucz. | Kraków | | 6 1901 | b. polecone |
| | Hryniewiecki Bolesław | Nasze kasy | Warszawa | 12 kop. | 2 1902 | polecone |
| | Jankowski Edmund | Zasilanie ogrodów i roślin ogrodowych nawozami | " | 30 kop. | 2 1902 | — |
| | " | Drzewa przydrożne | " | 8 kop. | 4 1902 | polecone |
| | Jankowski Stefan | Najważniejsze rośliny pastewne | " | 15 kop. | 4 1802 | — |
| | Moraczewski Maciej | O budowie zagród włościańskich | " | 20 kop. | 2 1902 | b. polecone |
| | Natanson Michał | O nawożeniu obornikiem i innymi nawozami; dla użytku gospodarzy wiejskich napisał ... ze Sannik | " | 15 kop. | 2 1902 | b. polecone |
| | Surzyński Z. | O szkodliwych chwastach i potrzebie ich tępienia | " | 15 kop. | 7 1902 | polecone |
| | Stefczyk dr Franciszek | Rolnicze spółki magazynowe | Lwów | 20 hal. | 3 1902 | b. polecone |
| | | **Wydania z roku 1902.** | | | | |
| | Groesche Franciszek | Ogród wiejski. Popularny przewodnik przy zakładaniu i pielęgnowaniu ogrodów oraz podręcznik do nauki ogrodnictwa | Warszawa | 40 kop. | 7 1902 | polecone |
| | Owsiański Jan | Nowy system rolnictwa wobec postępów wiedzy i w praktyce lat ostatnich | " | 20 kop. | 3 1902 | — |
| | Sempołowski dr A. | Kanianka i jej tępienie | " | 30 kop. | 7 1902 | — |
| | | **Wydania z roku 1902.** | | | | |
| Medycyna i hygiena | Kamiński dr | O zapobieganiu biegunkom letnim u dzieci | Warszawa | | 6 1901 | polecone |
| | Kneipp ks. Sebastyan | Leczenie wodą | " | 30 kop. | 12 1902 | szkodliwe |
| | Merczyński Emil | Zdrowie dzieci | Lwów | 50 hal. | 4 1902 | polecone (dla starszych) |
| | Prószyński Konrad | Jak się żywimy, a jak się żywić i o co starać się trzeba | Warszawa | 20 kop. | 5 1902 | b. polecone |
| | Kowalski dr Henryk | O budowie i pielęgnowaniu ciała ludzkiego podczas zdrowia i choroby | Lwów | 1 K 60 hal. | 7 1902 | polecone (trudniejsze) |
| | Labonne H. dr | Jak uchronić się od chorób serca | Warszawa | 20 kop. | 1 1902 | — |
| | Sterling Seweryn | O suchotach czyli gruźlicy, jak się tej choroby wystrzegać | " | 5 kop. | 5 1902 | polecone |
| | Quensel H. | Jak można zapobiegać suchotom płucnym jako chorobie zaraźliwej | " | 20 kop. | 7 1901 | — |
| | Tchórznicki Józef dr. | Kąpiele ludowe | " | 30 kop. | 12 1802 | b. polecone |
| | Urban Stanisław | Szanujmy zdrowie; główne zasady hygieny | " | | 7 1902 | polecone |
| | Wolberg L. dr | Jak żyć, aby być zdrowym; poradnik hygieniczny | " | 10 kop. | 11 1902 | (polecone trudniejsze) |
| | | **Wydania z roku 1901.** | | | | |
| Geografia | S. (Sonowski) | Opisanie Królestwa Polskiego, część I, przyroda kraju z rysunkami i mapami | Warszawa | 30 kop. | 7 1902 | b. polecone |
| | Smiskowa Ant. (Antoszka) | Nasi pobratymcy Słowacy | " | 15 kop. | 3 1902 | b. polecone |

| Dział | Autor | Tytuł | Miejsce wydania | Cena | Odnośny numer Miesięcznika lub Dodatku | Stopień polecenia |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | | **Wydania z roku 1902.** | | | | |
| Geografia | Barszczewska B. | Polacy w Ameryce | Warszawa | 15 kop. | 10 1902 | polecone (trudniejsze) |
| | Korzenski Józef | Obce ludy, obce kraje, ciekawe opisy podróżników, podług oryginału czeskiego opracowała Antoszka | " | | 10 1902 | b. polecone |
| | Kozłowski W. M. | Jak jest za Oceanem, urządzenia państwowe i życie społeczne Stanów Zjednoczonych Ameryki północnej | " | 15 kop. | 5 1902 | — |
| | Krynicki K. | Z niedzieli do środy — i<br>Ze środy do soboty | " | I. 25 kop.<br>II. 20 kop. | 10 1902 | polecone (dla starszych) |
| | Obuszek W. | O sławnym żeglarzu Magiellanie, czyli pierwsza podróż na około świata | " | 15 kop. | 7 1902 | polecone |
| | | **Wydania z roku 1901.** | | | | |
| Nauki społeczne, polityka i prawo | A. G. | Poradnik sąd. dla wsi i włościan, ułoż. przez sędziego gm. | Włocławek | 20 kop. | 2 1902 | — |
| | Bobiński Leonard | O testamencie i o pisaniu testamentu. Wykaz obowiązujących w Królestwie Pol. przepisów prawnych | Warszawa | 10 kop. | 7 1902 | polecone |
| | — | Carskie ukazy | Kraków | 30 hal. | 1 1902 | b. polecone (dla starszych) |
| | Dutlinger Edward | Stowarzyszenia spożywcze, szkic ekonomiczny | Warszawa | 25 kop. | 2 1902 | — |
| | Fabius W. | W przeszłości nauka | Podgórze | 50 hal. | 5 1902 | — |
| | — | Jeden naród, jedna myśl. (Wyd. „Dz. Berlińsk.“ z. III.) | Berlin | 5 fen. | 4 1902 | b. polecone |
| | — | Kto jest Polakiem? Głos włościanina do włościan | Kraków | | 5 1902 | b. polecone |
| | Krempa Franciszek | Komitety powiatowe stronnictwa ludowego | Lwów | | 7 1902 | polecone |
| | Mikołajski dr Szczepan | Przewodnik przy wyborach do sejmu | " | 30 hal. | 7 1902 | — |
| | Orsza Stanisław | W pięćsetną rocznicę, o naszych pierwszych książkach, dawnych szkołach i uniwersytecie krakowskim | Warszawa | $7^1/_2$ kop. | 3 1902 | polecone |
| | Petrzycki Stanisław | Św. p. A. Stiasny, jeden z męczen. na niwie ośw. lud. | Zakopane | 40 hal. | 3 1902 | szkodliwe |
| | — | Pobudka wyborcza. Pismo ulotne ku obronie politycznych praw ludu górnośląskiego | Poznań | | 3 1902 | — |
| | — | Precz z centrum. Wyd. „Dz. Berlińskiego“ zeszyt I. | Berlin | 5 fen. | 3 1902 | — |
| | Wierzba Jan | Opowiadanie z dziejów Polski dla braci włościan | Londyn | 30 hal. | 3 1902 | szkodliwe |
| | | **Wydania z roku 1902.** | | | | |
| | Bełza Stanisław | My czy oni na Śląsku polskim | Warszawa | 60 kop. | 3 1902 | — |
| | Daszyński Ignacy | O formach rządu | Kraków | 20 hal | 3 1902 | polecone |
| | Jan z Kiernozi | Słowo do braci włościan | Zurych | | 3 1902 | |
| | Kraszewski J. I. | O pracy | Lwów | 50 hal. | 5 1902 | polecone |
| | Krosiński Wł. dr | Wiejskie kasy pożyczkowe systemu Raifeisena | " | 1 kor. | 2 1902 | polecone |
| | Marchlewski J. B. dr | Ekonomia polityczna, czem jest i czego uczy | Warszawa | 15 kop. | 5 1902 | polecone (dla starszych) |
| | Miecznik Józef | Nauka obyczajowo-społeczna | Kraków | 50 hal. | 11 1902 | polecone |
| | Próchnicki St. dr | Konstytucya austryacka | Lwów | 60 hal. | 5 1902 | polecone (dla starszych) |
| | Tałasiewicz J. | Wskazówki dla włościan w sprawach spadkowych i opiekuńczych | " | 40 hal. | 5 1902 | polecone (dla starszych) |
| | Wasilewski Leon | Narodowości Austro-Węgier | Kraków | 10 hal. | 3 1902 | polecone |

| Dział | Autor | Tytuł | Miejsce wydania | Cena | Odnośny numer Miesięcznika lub Dodatku | Stopień polecenia |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | | **Wydania z roku 1901.** | | | | |
| Historya i życiorysy | Drzewiecki Konrad | O życiu i dziełach A. Mickiewicza | Warszawa | 20 kop. | 7 1902 | polecone (trudniejsze) |
| | Kozłowski St. H. | Konopnicka (szkic) | „ | 20 kop. | 2 1902 | — |
| | Łagowski Floryan | Jan Kochanowski i jego dzieła | „ | 15 kop. | 1 1902 | — |
| | | Kazimierz Brodziński i jego dzieła | „ | 10 kop. | 7 1901 | (dla miejskich czytelń) |
| | Morzycka Faustyna | Juliusz Słowacki i jego utwory | „ | 16 kop. | 1 1902 | polecone |
| | Pini Tadeusz | Władysław Syrokomla i jego utwory | Lwów | 50 hal. | 1 1902 | b. polecone |
| | — | Rok 1863, wykład popularny | Kraków | 10 hal. | 5 1902 | polecone |
| | Śmiałowski Eustachy | Tadeusz Kościuszko, jego życie i czyny, wyd. III. | „ | | 2 1902 | polecone (dla starszych) |
| | Wojnar Kasper | Powstanie narodowe 1863—64 r. z rzutem oka na całość dziejów porozbiorowych i sprawa włościańska | „ | 20 hal. | 5 1902 | b. polecone |
| | Załuski W. ks. | Żywot świątobliwej królowej Polski, Jadwigi | Warszawa | 10 kop. | 5 1902 | — |
| | | **Wydania z roku 1902.** | | | | |
| | Al. Ar. | St. Moniuszko, jego życie i dzieła | Warszawa | 10 kop. | 5 1902 | — |
| | Bujno Marya | Narcyza Żmichowska (Gabryela) i jej dzieła | „ | 20 kop. | 12 1902 | polecone (trudniejsze) |
| | Chołoniewski Antoni | Tadeusz Kościuszko | Lwów | 1 kor. | 12 1902 | b. polecone |
| | — | Dzieje narodu polskiego, opowiedziane dla ludu i młodzieży | Mikołów | 1 K 44 hal. | 5 1902 | b. polecone |
| | Falkiewicz K. dr | Pieśniarka ludu polskiego M. Konopnicka | Lwów | 20 hal. | 10 1902 | b. polecone |
| | G. M. | O wielkiej rewolucyi francuskiej | Kraków | 10 hal. | 10 1902 | — |
| | I. A. B. | Bartosz Głowacki | Lwów | 10 hal. | 11 1902 | b. polecone |
| | Nitman Karol | Tadeusz Kościuszko i jego stoczona bitwa pod Racławicami | „ | 25 hal. | 12 1902 | b. polecone |
| | Popławski J. L. | Życie i czyny pułkownika Zygmunta Miłkowskiego (T. T. Jeża) | „ | 50 hal. | 5 1902 | b. polecone |
| | — | Szymon Konarski, w 60-letnią rocznicę stracenia | „ | 32 hal. | 5 1902 | polecone (dla starszych) |
| | Tatomir L. | Mikołaj Wierzynek | Warszawa | 10 kop. | 11 1902 | polecone (trudniejsze) |
| | Wanda | Szymon Konarski | Kraków | 30 hal. | 5 1902 | b. polecone |
| | — | Wielki pogrom Krzyżaków w bitwie pod Grunwaldem i Tannenbergiem | „ | 10 hal. | 10 1902 | polecone |
| | Wysłouchowa M. | Opowiadanie Bartosza o Polsce | „ | 10 hal. | 1 1902 | b. polecone |
| | | **Wydania z roku 1901.** | | | | |
| Powieści historyczne | Gębarski Stefan | Zdobycie Konstantynopola, opowiadanie historyczne | Warszawa | | 6 1902 | |
| | „ | Król i wójt | „ | 25 kop. | 2 1902 | polecone |
| | Izdebski Wł. | Ścinacze głów, opowiadanie histor. z wojen indyjskich | „ | 20 kop. | 11 1902 | polecone |
| | Jeż T. T. | Narzeczona Harambaszy | „ | 30 kop. | 7 1901 | polecone (dla starszych) |
| | Łoziński Władysław | Dwunasty gość | Lwów | 60 hal. | 2 1902 | polecone (dla starszych) |

| Dział | Autor | Tytuł | Miejsce wydania | Cena | Odnośny numer Miesięcznika lub Dodatku | Stopień polecenia |
|---|---|---|---|---|---|---|
| Powieści obyczajowe, bajki | Gawałewicz Maryan | Królowa niebios, legendy | Mikołów | 1 marka | 11 1902 | polecone |
| | Izdebski Wł. | Dzielny Afrykanin czyli wzór korsarzów morskich | Warszawa | 20 kop. | 2 1902 | — |
| | Le K. | Poczciwi sąsiedzi | Poznań | 70 hal. | 7 1901 | b. polecone |
| | — | Legendy, część IV. | Warszawa | 15 kop. | 7 1902 | — |
| | Łapa Hermenegildus | Ucieszne przygody, dowcipy i figle | Poznań | 20 fen. | 5 1902 | bez wartości |
| | Marzec Fr. | Z pod wiejskiej strzechy | Lwów | 90 hal. | 2 1902 | polecone |
| | Matuszewicz Ignacy | Królowa śniegu, bajka dla młodzieży | Warszawa | 10 kop. | 11 1902 | polecone |
| | — | Młyn djabelski na górze Wiedeńskiej czyli rycerz Gniter z Szwarcenau | Cieszyn | | 6 1901 | szkodliwe |
| | Nałęcz Michał | Antosia | Warszawa | 5 kop. | 7 1902 | polecone |
| | Orzeszkowa Eliza | Romanowa | " | 15 kop. | 11 1902 | polecone |
| | Promyk Kazimierz | O strasznym zbóju | " | 6 kop. | 4 1902 | polecone |
| | — | Piękna historya o cierpliwej Helenie, córce króla Antoniusza, cesarza tureckiego z Carogrodu | Wadowice | 15 hal. | 5 1902 | szkodliwe |
| | — | Piękna Magdalena i św. Piotr z Prowancyi ze srebrnymi kluczami | Cieszyn | | 6 1901 | szkodliwe |
| | — | Trzy piękne młynareczki w rękach krwawego rabusia | " | | 6 1901 | szkodliwe |
| | Warnkówna Jadwiga | Wesele Jagusi | Warszawa | 7½ kop. | 3 1902 | polecone |
| | Wieniarski Antoni | Dyabeł w domu | Poznań | 10 fen. | 3 1902 | szkodliwe |
| | " | Wina i pokuta | " | 20 fen. | 6 1901 | — |
| | — | Wolne chwile, powiastki i gawędy, wydał dr R. Wojciechowski | Lwów | 50 hal. | 7 1902 | b. polecone |
| | — | Wyrok śmierci | Cieszyn | | 6 1902 | szkodliwe |
| | Zdziarska Józefa | Żebraczka | Warszawa | 56 hal. | 5 1902 | — |

## Wydania z roku 1902.

| Dział | Autor | Tytuł | Miejsce wydania | Cena | Odnośny numer Miesięcznika lub Dodatku | Stopień polecenia |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | Dygasiński Adolf | Gbur i sumienie, nowele | Warszawa | 10 kop. | 7 1902 | polecone |
| | " | Wróble, sielanka | " | 20 kop. | 1 1902 | polecone |
| | " | Maciek Fuła | " | 10 kop. | 1 1902 | polecone |
| | " | Pan referent, nowela | " | 10 kop. | 1 1902 | polecone |
| | Dzierzkowski Józef | Ślizka do przepaści droga | Lwów | 30 hal. | 11 1902 | polecone |
| | Dygasiński Adolf | Zeł, bajka | Warszawa | | 6 1901 | — |
| | " | Znajda, powieść | " | | 6 1901 | — |
| | H. M. Z. | Piękna Kazimiera i człowiek potwór czyli zemsta z miłości | Cieszyn | 40 hal. | 5 1902 | szkodliwe |
| | Krystyna | Na nowych drogach | Lwów | 30 hal. | 7 1902 | polecone |
| | — | Marta i Marya, dwie powieści wiejskie | Cieszyn | 40 hal. | 5 1902 | — |
| | — | Modlitwa uświęca czyli ojciec Damian | Warszawa | 20 kop. | 11 1902 | polecone |
| | — | Rozalka, obrazek | " | 10 kop. | 12 1902 | b. polecone |
| | Sokalski Bronisław | Weź i czytaj, wybór legend i opowiadań | Lwów | 25 hal. | 5 1902 | polecone |
| | Zdziarska J. | Wyrobnica | Warszawa | 15 kop. | 3 1902 | polecone |
| | — | Zamek w jaskini w Xa Xa | Cieszyn | 40 hal | 5 1902 | szkodliwe |
| | — | Życie i czyny Rinaldo-Rinaldiniego | " | 40 hal | 5 1902 | szkodliwe |

| Dział | Autor | Tytuł | Miejsce wydania | Cena | Odnośny numer Miesięcznika lub Dodatku | Stopień polecenia |
|---|---|---|---|---|---|---|
| Powieści historyczne | Mieczysław z Poznania | Jan Płusek, powieść z czasów Bolesława Krzywoustego | Poznań | 48 hal. | 10 1902 | polecone |
| | Nitman H. S. dr | Za świętą sprawę | Lwów | 40 hal. | 2 1902 | polecone |
| | Sokalski Bronisław | Tomkowa mogiła | " | 25 hal. | 5 1902 | b. polecone |
| | Tuczyński Fr. ks. | Krwawa głowa, powieść z 1846 r. | Poznań | 10 fen. | 11 1902 | — |
| | Turczyński Juliusz | Nasza Golgota. z martyrologii sybirskiej | Lwów | 1 kor. | 4 1902 | polecone |
| | Wienihoski A. | Dziedzic Secemina, powieść historyczna z XV. w. | Poznań | | 6 1902 | — |
| | Zorjan | Pod godłem Krzyża. powieść z XV. w. | Warszawa | 15 kop. | 1 1902 | b. polecone |
| | Zorjan E. | Dopust boży | " | 15 kop. | 11 1902 | polecone |

## Wydania z roku 1902.

| Dział | Autor | Tytuł | Miejsce wydania | Cena | Odnośny numer Miesięcznika lub Dodatku | Stopień polecenia |
|---|---|---|---|---|---|---|
| Powieści historyczne | — | Bóg się rodzi, opow. histor. z powieści Wallace'a „Ben Hur“ | Warszawa | 1 K 30 hal. | 3 1902 | polecone |
| | Bukowiecka Z. | Bohater z pod Majuby, obrazek z wojny transwalskiej | " | 20 kop. | 11 1902 | polecone |
| | Chociszewski Józef | Wyrwidąb i Waligóra | Poznań | 60 hal. | 10 1902 | polecone |
| | Gębarski Stefan | Rycerze św. Kingi | Warszawa | 75 kop. | 2 1902 | polecone |
| | Leśniakowski Ludwik | Obrazek z życia pierwszych chrześcijan | " | 10 kop. | 10 1902 | polecone |
| | Nowina Jan | Pod Grunwaldem | Stanisławów | 10 hal. | 12 1902 | polecone |
| | S. M. | Zbrodnia i kara, obrazek historyczny z 1846 r. | Cieszyn | 40 hal. | 5 1902 | szkodliwe |
| | Wakuła ze Smolnicy | Ludzie z pod słomianej strzechy | Lwów | 40 hal. | 5 1902 | b. polecone |
| | Zorjan E. | Hołd pruski | Warszawa | 20 kop. | 10 1902 | polecone |

## Wydania z roku 1901.

| Dział | Autor | Tytuł | Miejsce wydania | Cena | Odnośny numer Miesięcznika lub Dodatku | Stopień polecenia |
|---|---|---|---|---|---|---|
| Powieści obyczajowe, bajki | Anioł-Rafael | Klementyna czyli anioł dobroci | Warszawa | 10 kop. | 7 1902 | — |
| | " | Szczęśliwy, kogo Bóg błogosławi | " | 5 kop. | 7 1902 | — |
| | Baranowski Bolesław | Sześć powiastek dla ludu i młodzieży | Lwów | 30 hal. | 5 1902 | polecone |
| | Bogusławska M. | Ofiara Wiktusi | Warszawa | 15 kop. | 7 1902 | polecone |
| | Beckstein | Bajki i powiastki 2 t. | Cieszyn | 40 hal. | 7 1902 | — |
| | — | Baśnie z tysiąca i jednej nocy | " | 40 hal. | 7 1902 | szkodliwe |
| | — | Bajarz polski, zbiór | Poznań | | 7 1902 | polecone |
| | — | Bigos z kiełbasy czyli ciekawe powieści i opowiadania ludowe | " | 60 hal. | 3 1902 | polecone |
| | Brykczyński X. A. | Dobrzy synowie | Warszawa | 15 kop. | 7 1901 | b. polecone |
| | Barzyński Jul. | Królewna hoża. Historya bardzo dawna o pewnej królewnie, która w chłopcach przebierała | Lwów | | 7 1902 | — |
| | Dygasiński A. | W parafii św. Huberta, nowella | Warszawa | | 6 1901 | — |
| | — | Dziewica odważna czyli tajemnice grobów. Z czasów Nerona | " | 20 kop. | 7 1902 | — |

| Dział | Autor | Tytuł | Miejsce wydania | Cena | Odnośny numer Miesięcznika lub Dodatku | Stopień polecenia |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | | **Wydania z roku 1903.** | | | | |
| Powieści obyczaj., bajki | Raczyńska M. | Dzienniczek Hanusi Tynieckiej | Warszawa | | 12 1902 | — |
| | | **Wydania z roku 1901.** | | | | |
| Poezye | Lasota M. | Śpiewnik Wielkopolski | Poznań | 50 fen. | 5 1902 | — |
| | — | Najnowsze krakowiaki | Wadowice | 30 hal. | 7 1902 | — |
| | Syrokomla Władysław | Gawędy | Warszawa | 3 kop. | 7 1902 | b. polecone |
| | " | Janko Cmentarnik | " | 3 kop. | 7 1902 | b. polecone |
| | | **Wydania z roku 1902.** | | | | |
| | Laskowski Kaz. | Z chłopskiej piersi, śpiewki | Warszawa | 20 kop. | 10 1902 | polecone |
| | — | Mały śpiewniczek kieszonkowy | Mikołów | 40 hal. | 11 1902 | — |
| | — | Pieśni narodowe | Kraków | 10 hal. | 12 1902 | b. polecone |
| | Pochwiat | Bartosz | Złoczów | 2 kor. | 10 1902 | polecone |
| | — | Śpiewniczek kieszonkowy | Mikołów | 80 hal. | 11 1902 | — |
| | | **Wydania z roku 1901.** | | | | |
| Moralność i pedagogika | — | Jak Niemcy ogłupiają i zatruwają duszę polską | Lwów | 20 hal. | 1 1902 | — |
| | Kalinowski Kazimierz | Najłatwiejsza droga do bogactwa | Warszawa | 10 kop. | 7 1902 | polecone |
| | Królikowski Dyonizy | O wychowaniu dzieci rzemieślników | Poznań | 10 fen. | 1 1902 | — |
| | — | Kacerz i czarownica | Lwów | 20 hal. | 1 1902 | — |
| | Mazurek ks. Franciszek | Na co my żyjemy na tym świecie | Warszawa | 30 kop. | 7 1902 | — |
| | — | O synu marnotrawnym z Fabianiego | " | 12 hal. | 2 1902 | — |
| | Rafał X. Kapucyn | O grzechu | " | 10 kop. | 5 1902 | — |
| | | **Wydania z roku 1902.** | | | | |
| | Brykczyński X. Ant. | O małżeństwie i wychowaniu dzieci | Warszawa | 15 kop. | 7 1902 | polecone |
| | — | Droga, wiodąca do szczęścia wiecznego, z Fenelona | " | 30 hal. | 2 1902 | — |
| | Jarosiński ks. | Dwie zbawienne nauki dla ludu przeciw wychodźctwu | " | | 10 1902 | — |

| Dział | Autor | Tytuł | Miejsce wydania | Cena | Odnośny numer Miesięcznika lub Dodatku | Stopień polecenia |
|---|---|---|---|---|---|---|
| Moralność i pedagogika | Lutosławski W. | Z dziejów wstrzemięźliwości | Kraków | 20 hal. | 7 1902 | — |
| | Skarzyński Z. ks. | Wyznawajmy jawnie naszą wiarę | Warszawa | 12 kop. | 5 1902 | — |
| | Sobolewski K. X. | O wychowaniu dzieci, dla rodziców wiejskich | „ | 15 kop. | 1 1902 | — |
| | Tomasz z Kempis | O cnotach. Spolszczył ks. A. Chmielowski | „ | 20 kop. | 10 1902 | — |
| | | **Wydania z roku 1900.** | | | | |
| | — | Wzorowa żona robotnika | Dąbrowa | | 6 1901 | polecone |
| | | **Wydania z roku 1901.** | | | | |
| Rozmaitości | Bachowski Franciszek | Pogadanka o socyalizmie; Światło do latarni | Kraków | 8 hal. | 11 1902 | — |
| | Hoffman Fr. | Przygody myśliwskie wśród lodów północy i lasów połud. | Warszawa | 15 kop. | 12 1902 | polecone |
| | | Hodowla ptaków śpiewających według dra Bodigo A. | „ | 15 kop. | 7 1901 | — |
| | Kalinowski Kazimierz | Legendy | „ | 45 kop. | 7 1901 | polecone |
| | Karczewski Stefan | Towarzystwo ogrodnicze warszawskie | „ | 5 kop. | 2 1902 | polecone |
| | M. J. | Podręcznik dla podoficerów piechoty i strzelców w pytaniach i odpowiedziach | Lwów | 15 hal. | 11 1902 | szkodliwe |
| | — | Przyjaciel rekruta | „ | 10 hal. | 3 1902 | szkodliwe |
| | Starkel Juliusz | Z wędrówek do ziemi świętej | „ | 30 hal. | 4 1902 | polecone |
| | Tabeau Wiktor | Ogrodnictwo w szkole ludowej | „ | 50 hal. | 2 1902 | — |
| | Zdziarska Józefa | Jasna Góra w płomieniach | Warszawa | $7^1/_2$ kop. | 5 1902 | — |
| | Zimmerman K. | O towarzystwach robotników | Poznań | 10 fen. | 6 1901 | — |
| | | **Wydania z roku 1902.** | | | | |
| | Hoffman Karol | Książka i czytanie, pogadanka społeczna | Warszawa | | 11 1902 | polecone |
| | — | Ile kłamstw | Würtenberg | | 5 1902 | — |
| | Libański Edmund | Z wrażeń wędrownego prelegenta | Lwów | 10 hal. | 7 1902 | — |
| | Magiera Jan Fr. | Słowianie | Kraków | 20 hal. | 12 1902 | polecone |
| | — | Podręcznik dla podoficerów piechoty i strzelców w pytaniach i odpowiedziach, zeszyt III. | Lwów | 50 hal. | 11 1902 | szkodliwe |
| | Sienkiewicz Henryk | Z pamiętników poznańskiego nauczyciela | Kraków | 20 hal. | 11 1902 | b. polecone |
| | „ | Bartek zwycięzca | „ | 40 hal. | 12 1902 | b. polecone |
| | „ | Quo vadis | Warszawa | | 12 1902 | b. polecone |
| | Słowacki Juliusz | Anhelli, Do ks. Al. | Złoczów | 24 hal. | 12 1902 | b. polecone |
| | „ | Lilla Weneda | Brody | 60 hal. | 12 1902 | b. polecone |
| | „ | Mazepa | „ | 60 hal. | 12 1902 | b. polecone |
| | „ | Jan Bielecki, Hugo, Mnich | Złoczów | 24 hal. | 12 1902 | b. polecone |
| | Weyhertówna W. | Krótki zarys piśmiennictwa polskiego do XVIII. w. | Warszawa | 25 kop. | 12 1902 | polecone |